Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 10 decembrie 2024
(OR. en)

15834/1/24
REV 1

LIMITE

COPEN 492
JAI 1691
CATS 107
EJN 32
EVAL 27
EUROJUST 89

PUBLIC

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	**RAPORT FINAL CU PRIVIRE LA CEA DE A ZECEA RUNDĂ DE EVALUĂRI RECIPROCE privind punerea în aplicare a ordinului european de anchetă (OEA)**

În conformitate cu articolul 2 din Acțiunea comună 97/827/JAI din 5 decembrie 1997[1], Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală (CATS) a convenit, în urma unei proceduri informale desfășurate ulterior reuniunii sale din 10 mai 2021, ca cea de a zecea rundă de evaluări reciproce să se concentreze pe punerea în aplicare a Directivei 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală (denumită în continuare „directiva”).

Raportul final, pregătit de Secretariatul General al Consiliului în numele președinției, sintetizează principalele constatări, concluzii și recomandări din rapoartele de țară individuale și formulează recomandări adresate statelor membre și instituțiilor și organelor UE. Raportul final evidențiază, de asemenea, unele bune practici identificate în contextul evaluărilor care pot fi transmise tuturor statelor membre.

[1] Acțiunea comună din 5 decembrie 1997 adoptată de Consiliu, în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, de instituire a unui mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare pe plan național a angajamentelor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.

În urma reuniunii sale din 5 noiembrie 2024 și a unor proceduri scrise ulterioare, CATS a aprobat raportul final la 21 noiembrie 2024.

Coreperul/Consiliul este informat cu privire la rezultatele celei de a zecea runde de evaluări reciproce, astfel cum sunt incluse în raportul final care figurează în anexă.

În conformitate cu articolul 8 alineatul (4) din acțiunea comună sus-menționată, raportul final va fi transmis și Parlamentului European spre informare.

PUBLIC

ANEXĂ

PUBLIC

RAPORT FINAL CU PRIVIRE LA

CEA DE A ZECEA RUNDĂ DE EVALUĂRI RECIPROCE

privind punerea în aplicare a ordinului european de anchetă (OEA)

Cuprins

1. REZUMAT 7

2. INTRODUCERE 11

3. AUTORITĂȚILE COMPETENTE 13

3.1. Autoritățile emitente și cele de executare 13

3.2. Dreptul persoanei suspectate sau acuzate sau al victimei de a solicita un OEA 15

4. DOMENIUL DE APLICARE AL OEA ȘI RELAȚIA CU ALTE INSTRUMENTE 18

4.1. OEA în relația cu alte instrumente 18

4.2. OEA în ceea ce privește schimbul de informații 20

4.3. OEA în legătură cu diferite etape ale procedurilor 21

5. CONȚINUT ȘI FORMĂ 23

5.1. Dificultăți cu caracter general 23

5.2. Regimul lingvistic și aspecte legate de traducere 26

6. TRANSMITEREA OEA ȘI CONTACTUL DIRECT 29

6.1. Identificarea autorității de executare competente 29

6.2. Mijloace de transmitere 31

6.3. Contactul direct 33

6.4. Obligația de a informa – Anexa B 33

7. NECESITATEA, PROPORȚIONALITATEA ȘI RECURGEREA LA UN ALT TIP DE MĂSURĂ DE ANCHETĂ 35

8. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA OEA, FORMALITĂȚILE ȘI ADMISIBILITATEA PROBELOR 37

8.1. Recunoașterea și executarea în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce 37

8.2. Respectarea formalităților și admisibilitatea probelor 38

8.3. Termene și urgență 39

8.4. Costuri 41

9. REGULA SPECIALITĂȚII 43

PUBLIC

9.1. Utilizarea probelor în alte proceduri de către statul emitent 43

9.2. Deschiderea de noi anchete penale în urma executării unui OEA 44

10. MOTIVE DE NERECUNOAȘTERE SAU DE NEEXECUTARE 46

10.1. Considerații generale 46

10.2. Dubla incriminare 49

10.3. *Ne bis in idem* 50

10.4. Imunități sau privilegii 50

10.5. Drepturile fundamentale 52

11. CĂILE DE ATAC 54

11.1. Căile de atac din statul emitent și din statul de executare 54

11.2. Hotărârile *Gavanozov* 55

12. MĂSURI DE ANCHETĂ SPECIFICE 59

12.1. Considerații generale 59

12.2. Transferul temporar 60

12.3. Audierea prin videoconferință 62

12.3.1. Audierea suspectului/persoanei acuzate în faza de cercetare și în faza de judecată în scop probatoriu 63

12.3.2. Audierea prin videoconferință pentru a asigura participarea persoanei acuzate la procesul principal 65

12.3.3. Audierea prin videoconferință fără emiterea unui OEA 68

12.3.4. Dificultăți practice 69

12.4. Audierea prin teleconferință 70

12.5. Informații privind conturile bancare și alte conturi financiare și operațiunile bancare și alte operațiuni financiare 71

12.6. Interceptarea telecomunicațiilor 73

12.6.1. Înțelesul și sfera noțiunii de „interceptare a telecomunicațiilor” 74

12.6.2. Mecanismul de notificare prevăzut la articolul 31 75

12.6.3. Transmiterea interceptărilor 77

PUBLIC

12.7. Supravegherea transfrontalieră 78

12.8. Investigații sub acoperire 79

13. STATISTICI 82

14. FORMARE 84

15. LISTA RECOMANDĂRILOR 89

15.1. Recomandări adresate statelor membre 89

15.2. Recomandări adresate Comisiei, RJE, EJTN și Eurojustului 94

PUBLIC

1. REZUMAT

Cea de a zecea rundă de evaluări reciproce s-a concentrat pe Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală (denumită în continuare „directiva")[2]. Directiva a fost un răspuns la o nevoie practică bine identificată de a avea un sistem cuprinzător, bazat pe recunoașterea reciprocă, pentru obținerea de probe în cauzele cu o dimensiune transfrontalieră. Aceasta a înlocuit sistemul anterior fragmentat de strângere a probelor, ținând seama în același timp de flexibilitatea sistemului tradițional de asistență judiciară reciprocă.

Scopul evaluării a fost de a se lua în considerare nu numai aspectele juridice, ci și aspectele practice și operaționale legate de punerea în aplicare a directivei. Aceasta a oferit o ocazie valoroasă de a identifica domeniile în care sunt necesare îmbunătățiri, precum și bune practici care urmează să fie transmise tuturor statelor membre[3].

Actuala rundă de evaluări a arătat că directiva este utilizată frecvent de statele membre și, în general, funcționează bine în practică, în principal datorită abordării pragmatice și flexibile a autorităților competente în aplicarea ordinului european de anchetă (OEA). Angajamentul statelor membre de a asigura funcționarea eficientă a acestui instrument reiese în mod evident din numeroasele bune practici identificate în cursul acestor evaluări, toate vizând consolidarea cooperării judiciare în ceea ce privește strângerea de probe.

Cu toate acestea, au fost identificate domenii-cheie care necesită îmbunătățiri și dezvoltare și care trebuie abordate la nivel național și la nivelul UE.

Una dintre principalele concluzii ale acestei evaluări este că ar fi util ca legislația UE să clarifice sau să intervină cu privire la următoarele aspecte critice.

---

[2] Directiva a fost modificată de două ori, în temeiul Directivei (UE) 2022/228 în ceea ce privește alinierea acesteia la normele Uniunii privind protecția datelor cu caracter personal, și în temeiul Directivei (UE) 2023/2843, în ceea ce privește digitalizarea cooperării judiciare.

[3] OEA nu se aplică Danemarcei și Irlandei și, prin urmare, acestea nu au făcut parte din actuala rundă de evaluare.

Aplicarea (sau neaplicarea) regulii specialității. În prezent, unele state membre consideră că este necesar să se obțină consimțământul statului de executare de a utiliza în proceduri penale diferite probele strânse prin intermediul unui OEA; alte state membre sunt de părere că regula specialității nu se aplică în contextul OEA. Pentru a asigura coerența cu privire la această chestiune importantă, Comisia este invitată să clarifice dacă regula specialității se aplică sau nu în contextul Directivei privind OEA, prezentând, dacă este necesar, o propunere legislativă de modificare a directivei.

Interceptarea telecomunicațiilor. Evaluările au confirmat faptul că statele membre au abordări divergente cu privire la măsura în care măsurile de supraveghere efectuate prin mijloace tehnice, cum ar fi urmărirea prin GPS și plasarea de microfoane într-un autovehicul, se încadrează în noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor”. Această incertitudine cauzează dificultăți semnificative, în special în ceea ce privește aplicarea mecanismului de notificare prevăzut la articolul 31 din directivă. Prin urmare, echipele de evaluare au invitat Comisia să prezinte o propunere legislativă de modificare a directivei și de clarificare a noțiunii de „interceptare a telecomunicațiilor”. Cu toate acestea, marea majoritate a practicienilor și a experților și-au exprimat opinia că măsurile de supraveghere, cum ar fi urmărirea prin GPS și plasarea de microfoane într-un autovehicul, ar trebui să fie asistate de un mecanism de notificare similar celui prevăzut la articolul 31 din directivă pentru cazurile în care nu este necesară asistență tehnică din partea statului membru în care se află ținta măsurii.

Supravegherea transfrontalieră și articolul 40 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen (denumită în continuare „CAAS”). Relația dintre directivă și articolul 40 din CAAS s-a dovedit a fi destul de problematică în domeniul supravegherii transfrontaliere. Există diferențe între statele membre în ceea ce privește aspectul dacă și măsura în care supravegherea transfrontalieră este o măsură de cooperare polițienească sau de cooperare judiciară. Practicienii și experții au convenit asupra necesității unei modificări legislative pentru a clarifica dacă directiva se aplică supravegherii transfrontaliere efectuate în scopul strângerii de probe în cadrul procedurilor penale.

OEA în ceea ce privește schimburile de informații. O lacună din directivă evidențiată de unele state membre în cursul evaluărilor se referă la absența unei dispoziții care să reglementeze procedura prin care un OEA poate fi emis și executat pentru a se solicita și a se acorda consimțământul de a utiliza ca probe în cadrul procedurilor penale informațiile transmise anterior între autoritățile de aplicare a legii sau prin intermediul schimbului spontan de informații. Acest lucru este deosebit de relevant în cazurile în care *lex fori* impune obținerea consimțământului pentru ca informațiile, pe care serviciile de poliție și le-au transmis unele altora, să fie utilizate ca probe în procedurile penale.

Anexa A. Practicienii din mai multe state membre au solicitat o intervenție legislativă menită să facă anexa A mai ușor de utilizat și au propus o serie de posibile modificări care, în opinia lor, ar facilita completarea anexei A și ar îmbunătăți comunicarea dintre autoritățile emitente și cele de executare.

Un alt subiect care a fost discutat în detaliu în cursul evaluărilor se referă la utilizarea videoconferințelor pentru a asigura participarea persoanei acuzate la un proces dintr-un alt stat membru. Unele state membre emit și execută OEA în scopul asigurării participării de la distanță a persoanei acuzate la proces prin videoconferință, în timp ce alte state membre sunt de părere că acest lucru nu intră în domeniul de aplicare al directivei, deoarece nu este (întotdeauna) legat de strângerea probelor. În plus, unele state membre au exprimat rezerve cu privire la compatibilitatea cu dreptul la un proces echitabil și cu principiile generale ale sistemelor lor juridice naționale a participării de la distanță prin videoconferință la un proces a persoanei acuzate. Cu toate acestea, evaluările au sugerat că acest subiect merită să fie explorat în continuare pentru a găsi posibile soluții legislative la nivelul UE.

Deși directiva a fost adoptată cu intenția de a avea un singur instrument în scopul strângerii de probe, practicienii întâlnesc frecvent OEA (parțial) emise în alte scopuri. De asemenea, există situații în care scopul măsurii solicitate nu este clar stabilit sau se poate schimba în cursul anchetei, de exemplu în ceea ce privește activele sechestrate în scopul strângerii de probe care – într-o etapă ulterioară – ar putea face obiectul indisponibilizării în scopul confiscării. Statele membre ar aprecia mai multe orientări la nivelul UE cu privire la domeniul de aplicare al OEA și la relația acestuia cu alte instrumente de cooperare judiciară în materie penală.

Unele recomandări operaționale au fost, de asemenea, adresate statelor membre pentru a consolida și mai mult încrederea reciprocă și a favoriza buna aplicare a OEA. În acest sens, statele membre au fost încurajate, printre altele, să promoveze specializarea în cadrul autorităților lor competente; să se asigure că autoritățile emitente furnizează în anexa A o descriere clar structurată și inteligibilă a faptelor și a măsurilor solicitate, precum și o traducere adecvată; să adopte un regim lingvistic mai flexibil; să favorizeze contactul direct între autoritățile emitente și autoritățile de executare și punerea în aplicare deplină a procedurilor de consultare, astfel cum se prevede în directivă, și să îmbunătățească respectarea termenelor pentru executarea OEA și a formalităților solicitate de autoritățile emitente.

În cele din urmă, trebuie remarcat faptul că, în cursul evaluărilor, practicienii au semnalat foarte puține cazuri în care au fost invocate motive de nerecunoaștere sau de neexecutare în contextul OEA. Motivul de neexecutare referitor la încălcarea drepturilor fundamentale – care este acum, pentru prima dată, prevăzut într-un instrument de recunoaștere reciprocă – nu a fost aplicat aproape niciodată. Cu toate acestea, deși în directivă toate motivele de neexecutare sunt opționale, în legislația lor de transpunere, mai multe state membre au impus obligativitatea tuturor sau a unora dintre acestea. În plus, unele state membre au introdus motive suplimentare de neexecutare care nu sunt prevăzute în directivă. S-a recomandat ca statele membre să își alinieze legislația de transpunere la directivă.

PUBLIC

2. INTRODUCERE

Prin adoptarea Acțiunii comune 97/827/JAI din 5 decembrie 1997[4] (denumită în continuare „acțiunea comună”) s-a instituit un mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare pe plan național a angajamentelor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.

În conformitate cu articolul 2 din acțiunea comună, Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală (CATS) a convenit, în urma unei proceduri informale desfășurate ulterior reuniunii sale din 10 mai 2021, ca cea de a zecea rundă de evaluări reciproce să se concentreze pe OEA.

Prin identificarea deficiențelor și a domeniilor în care sunt necesare îmbunătățiri în aplicarea directivei, împreună cu bunele practici, actuala rundă de evaluări a vizat asigurarea unei aplicări mai eficace și mai coerente a principiului recunoașterii reciproce în toate etapele procedurilor penale în întreaga Uniune.

Asigurarea într-o mai mare măsură a unei puneri în aplicare coerente și eficace a directivei ar urma să sporească și mai mult încrederea reciprocă între autoritățile competente ale statelor membre și ar îmbunătăți funcționarea cooperării judiciare transfrontaliere în materie penală în spațiul de libertate, securitate și justiție. În plus, acest proces de evaluare le-ar putea oferi statelor membre informații utile care să contribuie la punerea în aplicare a directivei.

Astfel cum se prevede în ordinea vizitelor în statele membre adoptată de CATS la 29 iunie 2022 printr-o procedură tacită[5], vizitele la fața locului au început în ianuarie 2023 și s-au încheiat în aprilie 2024.

[4] Acțiunea comună din 5 decembrie 1997 adoptată de Consiliu, în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, de instituire a unui mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare pe plan național a angajamentelor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.

[5] Documentul ST 10119/22.

În conformitate cu articolul 3 din acțiunea comună, președinția a stabilit o listă de experți în vederea evaluărilor care urmau să fie efectuate, pe baza desemnării de către statele membre a unor experți având cunoștințe aprofundate în domeniul vizat de evaluare. Echipele de evaluare sunt formate din trei experți naționali, sprijiniți de unul sau mai mulți membri ai personalului Secretariatului General al Consiliului și de observatori. Pentru actuala rundă de evaluări reciproce, s-a convenit ca Comisia Europeană și Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) să fie invitate în calitate de observatori[6].

Prezentul raport, pregătit de Secretariatul General al Consiliului în numele președinției, sintetizează principalele constatări, concluzii și recomandări din rapoartele de țară individuale și formulează recomandări adresate statelor membre și instituțiilor și organelor UE, ținând seama de recomandările identificate ca fiind cele mai relevante și/sau recurente în rapoartele privind statele membre evaluate. Textul raportului evidențiază, de asemenea, unele bune practici identificate în contextul actualei runde de evaluări care pot fi transmise tuturor statelor membre.

PUBLIC

[6] Documentul ST 10119/22.

3. AUTORITĂȚILE COMPETENTE

3.1. Autoritățile emitente și cele de executare

Articolul 2 din directivă prevede definiția autorității emitente și cea a autorității de executare în contextul OEA. În conformitate cu directiva, o autoritate emitentă poate fi un judecător, o instanță judecătorească, un judecător de instrucție sau un procuror sau orice altă autoritate competentă, astfel cum este definită de către statul emitent, care acționează în calitatea sa de autoritate de anchetă în cadrul procedurilor penale (de exemplu, poliția sau o autoritate administrativă). În cazul în care o autoritate din această din urmă categorie acționează în calitate de autoritate emitentă, un OEA trebuie întotdeauna să fie validat de o autoritate judiciară înainte de a fi transmis statului de executare[7]. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a clarificat[8], de asemenea, că OEA prin care se urmărește să se obțină date de transfer și de localizare legate de telecomunicații nu pot fi emise de un procuror în cazul în care, într-o cauză internă similară, judecătorul are competența exclusivă de a adopta o măsură de anchetă prin care se solicită accesul la astfel de date. Cu toate acestea, s-a constatat că unele state membre sunt încă în curs de modificare a legislației lor naționale pentru a se conforma acestei hotărâri, iar alte state membre au introdus, în urma acestei hotărâri, practica de a anexa decizia judecătorească pe baza căreia se dispune măsura de anchetă sau de a solicita statului emitent să o transmită.

O autoritate de executare înseamnă o autoritate care are competența de a recunoaște un OEA și de a asigura executarea acestuia în conformitate cu prezenta directivă și cu procedurile aplicabile într-o cauză internă similară.

În plus, directiva oferă statelor membre posibilitatea de a desemna o autoritate centrală (sau mai multe autorități centrale) pentru a sprijini autoritățile competente. Un stat membru poate, de asemenea, să încredințeze autorității/autorităților sale centrale responsabilitatea transmiterii și primirii administrative a OEA, precum și a oricărei alte corespondențe oficiale în legătură cu acesta [articolul 7 alineatul (3) din directivă].

---

[7] A se vedea și hotărârile Curții de Justiție în cauza C-584/19 PPU Staatsanwaltschaft Wien/A. și alții, în cauza C-16/22 Staatsanwaltschaft Graz și în cauza C-670/22 M.N. (EncroChat).

[8] Hotărârea în cauza C-724/19 – Procedura penală împotriva HP.

PUBLIC

În transpunerea directivei, există diferențe între statele membre în ceea ce privește modul de organizare a transmiterii și primirii OEA. Cu toate acestea, în termeni generali, evaluarea a arătat că majoritatea statelor membre au un sistem în care procurorul este competent să emită sau să valideze un OEA în faza de urmărire penală, iar instanța și/sau un judecător are competența de a emite un OEA în cursul fazei de judecată. O abordare similară se aplică executării OEA, deși nu este rar ca statele membre să fi desemnat o autoritate competentă care să ia o decizie privind recunoașterea și executarea unui OEA (adesea parchetul), care îl poate transmite unei alte autorități în vederea executării în conformitate cu procedurile naționale.

Mai multe state membre au desemnat o autoritate centrală sau autorități centrale, dar competențele lor variază foarte mult. În general, s-a observat că, în cazul în care Ministerul Justiției a fost desemnat ca autoritate centrală, competența acestuia s-a limitat la sarcini statistice sau la facilitarea contactului direct între autoritățile emitente și autoritățile de executare, atunci când a fost necesar. Există state membre care nu au desemnat în mod oficial o autoritate centrală, dar au totuși un sistem foarte centralizat, care impune ca toate OEA primite și trimise să treacă printr-o singură autoritate. Această autoritate unică este adesea un parchet și s-a constatat că acesta joacă un rol mai important, furnizând adesea verificări ale calității și alte contribuții semnificative cu privire la toate aspectele legate de OEA.

Indiferent care sunt autoritățile considerate competente să emită/să execute OEA în diferite state membre, cea de a zecea rundă de evaluări reciproce a arătat că un grad ridicat de specializare are o influență pozitivă asupra aplicării în practică cu succes a OEA. Echipele de evaluare au identificat numeroase bune practici în acest sens. Statele membre au fost apreciate pentru faptul că procurorii, judecătorii, grefierii și autoritățile de anchetă s-au specializat în cooperarea internațională, iar înființarea de unități specializate responsabile cu emiterea și/sau executarea OEA a fost evidențiată ca fiind deosebit de benefică. Practicienii care nu se ocupă zilnic de OEA și-au exprimat aprecierea cu privire la posibilitatea de a solicita sfaturi colegilor lor specializați și, prin urmare, de a se asigura că OEA este aplicat corect și coerent. În plus, comunicarea directă dintre autoritățile emitente și autoritățile de executare este îmbunătățită atunci când există un anumit grad de specializare de ambele părți.

PUBLIC

Pe de altă parte, câteva rapoarte de țară au concluzionat că este necesară o recomandare pentru a remedia lipsa specializării. Deși multe state membre au fost apreciate pentru nivelul ridicat de specializare în cadrul unei autorități competente, a fost mai rar să se găsească același nivel de specializare în toate celelalte autorități competente care se ocupă de OEA în statul membru respectiv.

În plus, coordonarea între diferitele autorități (specializate) din același stat membru s-a dovedit a fi la fel de importantă pentru obținerea cu succes a probelor în cadrul anchetelor transfrontaliere. OEA prin care se solicită mai multe măsuri de anchetă trebuie adesea să fie executate de mai multe autorități de executare diferite, în funcție, de exemplu, de tipul de măsură solicitată și/sau de legătura teritorială. În ceea ce privește emiterea, statele membre au făcut referire la provocările întâmpinate în cazul unui OEA prin care se solicită mai multe măsuri de anchetă, cum ar fi stabilirea unui contact direct cu toate autoritățile implicate din statul de executare și obținerea unei imagini de ansamblu cuprinzătoare asupra situației executării OEA. S-a solicitat o mai bună coordonare între toate părțile care se ocupă de OEA. O coordonare aprofundată la nivel național în cadrul statului de executare este foarte importantă, nu numai la nivel judiciar între diferitele autorități de executare, ci și la nivel polițienesc. În același spirit, statele membre care au dispoziții clare privind autoritatea responsabilă cu coordonarea executării OEA au fost apreciate pentru această practică.

3.2. Dreptul persoanei suspectate sau acuzate sau al victimei de a solicita un OEA

În conformitate cu articolul 1 alineatul (3) din directivă, emiterea unui OEA poate fi solicitată de o persoană suspectată sau acuzată, sau de un avocat în numele său. Nu au fost identificate probleme în transpunerea acestei dispoziții în statele membre. Deși au fost observate diferențe în ceea ce privește procedurile implicate, toate statele membre evaluate permit persoanelor suspectate sau acuzate să solicite strângerea de probe, inclusiv prin intermediul unui OEA.

Cu toate acestea, în practică, apărarea utilizează foarte rar această posibilitate în toate statele membre. Mai multe motive pentru această situație au fost aduse la cunoștința evaluatorilor. În primul rând, reprezentanții mai multor barouri au menționat că, în faza de urmărire penală, apărarea are drepturi limitate și acces limitat la dosare, ceea ce limitează aplicarea practică a unor astfel de cereri. În al doilea rând, termenul în care apărarea poate depune astfel de cereri a fost uneori menționat ca factor limitativ. Cu toate acestea, se pare că lipsa de cunoștințe în rândul avocaților apărării este factorul cel mai important pentru a explica de ce astfel de cereri sunt atât de rar formulate. Mai mulți reprezentanți ai barourilor au menționat că aceștia pur și simplu nu știu când și cum să depună astfel de cereri. Prin urmare, doar câteva state membre au fost în măsură să își împărtășească experiența practică în această privință. Cu toate acestea, în statele membre respective, practicienii de ambele părți au fost, în general, mulțumiți de procedurile în vigoare.

Directiva nu conține nicio dispoziție similară care să ofere victimelor dreptul de a solicita emiterea unui OEA. S-a ridicat uneori întrebarea dacă directiva ar trebui modificată în această privință, dar nu s-a ajuns la un consens larg. Cu toate acestea, s-a stabilit că dreptul intern al majorității statelor membre, într-un fel sau altul, permite victimelor să depună cereri de strângere de probe și, în consecință, de emitere a unui OEA. Acest lucru a fost recunoscut în mod repetat ca o bună practică, deoarece se consideră că completează dreptul victimei de a furniza dovezi în temeiul Directivei 2012/29/UE.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Statele membre sunt încurajate să mențină și, acolo unde este posibil, să crească nivelul de specializare al tuturor autorităților lor care lucrează cu instrumentele de cooperare internațională, inclusiv cu OEA. În acest scop, statele membre care nu au făcut deja acest lucru ar putea lua în considerare crearea de birouri și/sau unități specializate în care practicieni specializați, cum ar fi procurorii, judecătorii, agenții de poliție și grefierii, să se ocupe de astfel de cazuri.***

- ***Reafirmând importanța contactului direct între autoritățile emitente și cele de executare pentru executarea optimă a OEA, statele membre sunt încurajate să se asigure că există acorduri juridice și/sau operaționale pentru o coordonare eficace între autoritățile lor naționale de executare în cazurile în care sunt emise OEA pentru mai multe măsuri de anchetă care implică diferite autorități de executare competente, în vederea îmbunătățirii aplicării eficiente a OEA și a facilitării comunicării cu autoritatea emitentă.***

PUBLIC

PUBLIC

4. DOMENIUL DE APLICARE AL OEA ȘI RELAȚIA CU ALTE INSTRUMENTE

4.1. OEA în relația cu alte instrumente

Directiva prevede că un OEA poate fi emis pentru una sau mai multe măsuri de anchetă specifice care urmează să fie aplicate într-un alt stat membru în vederea obținerii de probe. OEA poate fi emis și pentru obținerea de probe care se află deja în posesia autorităților competente ale statului de executare. În plus, OEA se aplică tuturor măsurilor de anchetă, cu excepția instituirii unei echipe comune de anchetă (JIT), în conformitate cu articolul 3 din directivă.

Cu toate acestea, în realitate, statele membre au indicat că OEA emise în alte scopuri decât obținerea probelor sunt primite în mod regulat, de exemplu în situațiile în care o cerere de asistență judiciară reciprocă (AJR) ar fi fost opțiunea corectă. Există, de asemenea, așa-numite OEA „hibride”, în care sunt solicitate măsuri de anchetă pentru colectarea de probe, împreună cu alte măsuri care, strict vorbind, nu ar intra în domeniul de aplicare al directivei.

Deși importanța respectării domeniului de aplicare al OEA a fost subliniată frecvent, s-a constatat că majoritatea statelor membre acceptă și execută în mod regulat OEA în cazul în care o cerere de AJR ar fi fost instrumentul corect, de exemplu pentru o cerere de notificare sau comunicare de acte fără scop probatoriu. Raționamentul care stă la baza acestei abordări este acela că o cerere de AJR nu are cerințe formale, iar practicienii aleg să accepte OEA ca o cerere de AJR, cu condiția ca toate cerințele să fie îndeplinite. Această atitudine flexibilă este adesea apreciată ca fiind cea mai bună practică, deoarece contribuie la eficiența cooperării internaționale în materie penală și evită cererile suplimentare și costurile potențiale (de traducere).

În ceea ce privește mandatul european de arestare (MEA), numeroase state membre au primit MEA în paralel cu OEA. În aceste cazuri, OEA este uneori transmis cu unicul scop de a localiza o persoană, în timp ce MEA solicită arestarea persoanei. Cu toate acestea, majoritatea statelor membre consideră că acest lucru nu este necesar și susțin că MEA permite, de asemenea, măsuri de localizare a unei persoane în scopul arestării (executarea MEA). În plus, în acest scop pot fi utilizate canale de poliție. Pe de altă parte, statele membre nu refuză de obicei să execute un OEA pentru a localiza o persoană în vederea arestării sale ulterioare pe baza unui MEA.

Unii practicieni au declarat că sunt obișnuiți să analizeze dacă emiterea unui OEA pentru audierea unei persoane suspectate/acuzate în scopuri probatorii ar fi o alternativă eficace la un MEA. Această abordare urmează spiritul considerentului 26 al directivei și a fost salutată de evaluatori.

În ceea ce privește indisponibilizarea și sechestrarea activelor, evaluarea a arătat că distincția dintre sechestrarea activelor în scopuri probatorii și indisponibilizarea în scopul confiscării creează probleme în practică. Un număr substanțial de state membre au semnalat că au primit OEA pentru a sechestra active care urmează să fie confiscate ulterior, deși această măsură trebuie solicitată prin intermediul unui certificat de indisponibilizare în temeiul Regulamentului (UE) 2018/1805. Practicienii recunosc că scopul indisponibilizării sau al sechestrării activelor ar putea fi mixt și se poate schimba în cursul anchetei. Utilizarea paralelă/simultană a două instrumente poate fi un factor de confuzie și de întârziere în practică. O altă dificultate invocată a fost faptul că un certificat de indisponibilizare este adesea precedat de un OEA, în urma căruia au fost descoperite existența și localizarea activelor relevante. Aceste aspecte sunt complicate și mai mult atunci când autoritățile competente să se ocupe de un OEA și de un certificat de indisponibilizare nu sunt aceleași.

În cursul mai multor vizite de evaluare, au avut loc discuții cu privire la bunuri precum articolele de lux și banii. Unele state membre au susținut că acestea nu ar trebui să fie sechestrate pe baza unui OEA, în timp ce pentru alte state membre aceste elemente ar putea avea, în unele cazuri, scopuri probatorii.

În ceea ce privește JIT, majoritatea statelor membre nu s-au confruntat cu dificultăți. În cazul în care, în cadrul unei JIT, devine necesară obținerea de probe de la un stat membru neparticipant, se consideră a fi o bună practică ca OEA să menționeze întotdeauna că ancheta este efectuată de o JIT și că rezultatele executării OEA vor fi partajate între toți participanții. În general, această practică nu ridică probleme pentru membrii JIT sau pentru statul de executare neparticipant. Un stat membru a susținut că regula specialității nu se aplică în contextul OEA și că, prin urmare, probele care sunt colectate prin intermediul unui OEA emis de un membru al JIT pot fi partajate nu numai cu ceilalți membri ai JIT, ci și în afara JIT. Câteva state membre au menționat că preferă să utilizeze alte instrumente de cooperare, cum ar fi OEA, mai degrabă decât o JIT, atunci când nu există o suprapunere suficientă între anchete.

Pe parcursul vizitelor, mai mulți practicieni au subliniat că interacțiunea cu alte instrumente de cooperare judiciară poate fi dificilă și poate cauza întârzieri ale procedurilor. Acest lucru este valabil în special atunci când obiectivul măsurii se modifică în cursul procedurilor penale. Cu toate acestea, experții și practicienii au fost de acord că autoritățile emitente ar trebui să indice întotdeauna în anexa A dacă sunt utilizate alte instrumente juridice în legătură cu același caz (a se vedea, de asemenea, capitolul 5).

S-a susținut că ar trebui să se acorde mai multă atenție interrelației dintre diferitele instrumente pentru a menține o legătură facilă între acestea, astfel cum se subliniază, de asemenea, în considerentul 34 al directivei. Unele rapoarte de țară au solicitat un manual sau orientări emise de Comisie și/sau mai multe cursuri de formare din partea Rețelei Europene de Formare Judiciară (EJTN) pe această temă.

4.2. OEA în ceea ce privește schimbul de informații

Statele membre se confruntă cu OEA primite și trimise prin care se solicită acordul pentru utilizarea ca probe în cadrul procedurilor penale a informațiilor obținute anterior prin intermediul cooperării polițienești. Statele de executare sunt, în general, dispuse să își dea acordul, deși apar provocări în ceea ce privește procedura adecvată pentru modul în care ar trebui dat un astfel de acord. Directiva nu conține o astfel de procedură de aprobare, în timp ce Decizia-cadru 2006/960/JAI și succesoarea acesteia, Directiva (UE) 2023/977, menționează ambele posibilitatea de a da acordul, dar nu menționează modul în care poate fi dat acordul.

Schimbul spontan de informații între autoritățile judiciare nu a fost menționat la fel de frecvent de către statele membre ca formă de solicitare a acordului pentru utilizarea informațiilor obținute anterior prin intermediul cooperării polițienești. Cu toate acestea, s-a susținut că, în această privință, directiva nu conține nicio dispoziție[9], iar statele membre au opinii diferite cu privire la necesitatea de a emite un OEA în vederea utilizării probelor obținute prin schimburi spontane.

[9] Spre deosebire, de exemplu, de articolul 7 din Convenția cu privire la asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene (2000/C 197/01).

În concluzie, mai multe echipe de evaluare au ajuns la concluzia că este nevoie de claritate cu privire la această chestiune și că, prin urmare, ar fi benefic ca directiva să prevadă o posibilitate clară de a solicita acordul pentru utilizarea informațiilor partajate anterior între autoritățile de aplicare a legii sau prin intermediul schimbului spontan de informații între autoritățile judiciare, ca probe în cadrul procedurilor penale.

4.3. OEA în legătură cu diferite etape ale procedurilor

Directiva se aplică tuturor etapelor procedurilor penale, inclusiv fazei de judecată. Cu toate acestea, evaluarea a arătat că nu există un consens între statele membre cu privire la utilizarea OEA ulterior hotărârii definitive care a fost pronunțată în urma procedurii penale. Unele state membre consideră că directiva poate fi interpretată astfel încât un OEA să poată include, de asemenea, anumite măsuri în urma hotărârii definitive, de exemplu obținerea datelor de localizare pentru a contacta o persoană condamnată, în cadrul unor anchete financiare separate care vizează executarea unui ordin de confiscare sau în cadrul unor proceduri privind aplicarea unor sancțiuni alternative și a unor decizii de probațiune.

În plus, mai multe state membre au susținut că nu s-au confruntat niciodată cu un OEA în procesul de executare a unei hotărâri definitive, dar, din punct de vedere teoretic, nu văd niciun obstacol în calea emiterii/executării unui OEA în etapa respectivă, atât timp cât acesta este în scopuri probatorii, iar OEA este, de fapt, instrumentul corect de utilizat.

Pe de altă parte, mai multe state membre și-au exprimat opinia fermă că un OEA nu ar trebui utilizat niciodată în etapele executării unei hotărâri definitive, deoarece acesta nu intră în domeniul de aplicare al directivei, și că sunt disponibile alte instrumente în acest scop. În practică, se pare că OEA sunt foarte rar utilizate în această etapă, astfel încât experiența referitoare la (aspectele implicate în) această chestiune este, de asemenea, limitată. Câteva state membre au dat exemple de ocazii în care au solicitat statului emitent să utilizeze un alt instrument aplicabil pentru cererea lor și, de obicei, autoritățile au ajuns la un acord prin consultări directe.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Comisia este invitată să ia în considerare elaborarea unui manual sau a unor orientări privind OEA și legătura acestuia cu alte instrumente de cooperare judiciară în materie penală, inclusiv Decizia-cadru privind MEA și Regulamentul (UE) 2018/1805 privind ordinele de indisponibilizare și de confiscare. În plus, EJTN este încurajată să sporească gradul de conștientizare și dialogul cu privire la legătura dintre aceste instrumente.***

- ***Comisia este invitată să ia în considerarea posibilitatea de a prezenta o propunere legislativă de modificare a directivei, prevăzând posibilitatea de a solicita acordul pentru utilizarea informațiilor partajate anterior între autoritățile de aplicare a legii sau prin intermediul schimbului spontan de informații între autoritățile judiciare, ca probe în cadrul procedurilor penale.***

PUBLIC

5. CONȚINUT ȘI FORMĂ

5.1. Dificultăți cu caracter general

În conformitate cu articolul 5 din directivă, un OEA poate fi emis numai prin completarea și semnarea formularului prevăzut în anexa A. Anexa A, disponibilă în toate limbile UE, a fost instituită pentru a oferi autorităților o modalitate coerentă și eficientă de a include toate informațiile relevante pentru statul de executare. Secțiunile și casetele separate care trebuie „bifate” au scopul de a oferi o imagine de ansamblu a cauzei și a măsurilor solicitate. În timpul vizitelor, practicienii au menționat că, de-a lungul anilor, au devenit din ce în ce mai familiarizați cu formularul din anexa A și obișnuiți să-l utilizeze. Cu toate acestea, evaluarea a arătat că mulți practicieni din diferite state membre se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește anexa A. Acest subcapitol urmărește să ofere o imagine de ansamblu a provocărilor cu care se confruntă cel mai frecvent.

- **OEA incomplete/neclare.** Aproape toate statele membre au indicat că primesc frecvent OEA incomplete, inconsecvente sau neclare. Nu este neobișnuit ca OEA să nu includă informații de bază cu privire la faptele, ora și locul și/sau justificarea măsurii (măsurilor) solicitate. În unele cazuri, rezumatul situației de fapt este dificil de înțeles, deoarece autoritatea emitentă pur și simplu a copiat și a preluat ca atare propoziții lungi și complexe din documentele naționale pe care se bazează. Pot apărea numere de cont bancar incorecte sau detalii incorecte referitoare la persoana suspectată. Uneori, autoritatea emitentă enumeră măsurile pe care dorește să le vadă executate, dar nu bifează căsuțele corespunzătoare din secțiunea C. În plus, se observă discrepanțe în text, legate, de exemplu, de descrierea statutului persoanei care urmează să fie audiată (martor/victimă/persoană suspectată). Multe rapoarte includ o recomandare adresată tuturor statelor membre de a acorda o atenție deosebită asigurării faptului că situația de fapt și măsurile solicitate în OEA sunt prezentate într-un mod clar structurat și ușor de înțeles, ținând seama de cititor. De asemenea, s-a sugerat ca autoritățile emitente să utilizeze fraze scurte și un limbaj precis pentru a facilita traducerile exacte. Cu toate acestea, echipele de evaluare au subliniat că deficiențele în ceea ce privește conținutul OEA, cum ar fi insuficiența informațiilor sau erorile de traducere, nu ar trebui să conducă la neexecutarea OEA, ci mai degrabă la consultarea autorităților emitente.

PUBLIC

- **Secțiunea D.** Această secțiune permite statelor membre să informeze autoritățile de executare că OEA are legătură cu un OEA anterior. Cu toate acestea, directiva nu conține o secțiune specifică pentru a menționa faptul că OEA este legat de alte cereri/ordine de cooperare judiciară, cum ar fi un MEA, JIT, un certificat de indisponibilizare sau orice cerere de AJR, chiar dacă echipele de evaluare și practicienii au convenit adesea că a fi informați cu privire la alte cereri/ordine relevante este la fel de important pentru a asigura executarea eficace a OEA. De exemplu, nu este neobișnuit ca un OEA să solicite o percheziție la domiciliu care trebuie să fie coordonată cu un MEA prin care se solicită arestarea persoanei care locuiește în casa respectivă. În mod evident, autoritățile de executare competente (care pot varia în funcție de instrument) ar trebui să fie informate cu privire la toate cererile pentru a coordona cu ușurință executarea. În mai multe rapoarte, practicienii și-au exprimat dorința de a avea o secțiune în anexa A în care să poată declara o legătură cu cereri/ordine anterioare. În același timp, statele membre au fost încurajate să considere secțiunea D ca oferind deja cadrul pentru a menționa alte cereri relevante, indiferent de temeiul juridic al acestora.

PUBLIC

- **Uşurința de utilizare a formularului.** Mai multe rapoarte au exprimat necesitatea de a face anexa A mai ușor de utilizat. Unele state membre au menționat că secțiunile C și G sunt adesea confuze și se întreabă dacă acestea ar trebui poziționate consecutiv. Secțiunea C impune autorității emitente să indice mai întâi, la începutul formularului, ce măsuri trebuie întreprinse, și abia ulterior în formular (în secțiunea G) faptul că autoritatea emitentă este în măsură să ofere justificările pentru aceste măsuri. Unele rapoarte au propus includerea în secțiunea C a unei căsuțe de bifat referitoare la măsurile suplimentare, în special pentru căutări, deoarece aceasta este o măsură de anchetă utilizată frecvent. În plus, s-a sugerat îmbunătățirea secțiunii G prin permiterea bifării unei căsuțe pentru a indica etapa anchetei (faza de urmărire penală sau faza de judecată). În plus, s-a observat că secțiunile C și H conțin repetiții inutile și că practicienii trebuie să indice de două ori ce tip de măsură este solicitată. În ceea ce privește căsuțele, o serie de autorități ar prefera ca persoana suspectată și persoana acuzată să fie separate și ar prefera să existe o căsuță pentru martori și victime pentru fiecare măsură în secțiunea C. Mai multe state membre au susținut că ar trebui să existe o secțiune pentru întrebările care urmează să fie adresate martorului/persoanei suspectate/persoanei acuzate sau, alternativ, ar putea fi bifată o căsuță care să facă trimitere la o listă de întrebări anexată. Cu privire la acest aspect, crearea unei secțiuni separate pentru o listă a tuturor documentelor atașate (cum ar fi o hotărâre judecătorească națională) a fost considerată utilă. În cele din urmă, diverse rapoarte au subliniat faptul că mulți practicieni consideră că anexa A este prea lungă și ar aprecia posibilitatea de a scurta sau de a „ascunde” secțiunile care nu sunt necesare în cazuri specifice.

Un stat membru a menționat un anumit aspect la semnarea OEA. Ca urmare directă a pericolului crescut reprezentat de criminalitatea organizată, practicienii din acest stat membru au decis să semneze OEA în mod anonim prin intermediul unui număr, în cazurile cele mai sensibile, pentru a-și proteja identitatea. Cu toate acestea, nu a fost clar dacă această practică este sau nu conformă cu directiva.

În timpul vizitelor, statele membre au fost întrebate cum răspund la situații urgente și dacă pot lua măsuri de anchetă pe baza unui apel telefonic din partea unui coleg din străinătate. Majoritatea statelor membre (cu câteva excepții) au declarat că nu acceptă OEA care au fost anunțate verbal și, cu excepția acțiunilor pregătitoare, nu acționează sau nu aplică nicio măsură de anchetă înainte ca OEA să fie primit în formă scrisă.

În ansamblu, evaluarea a arătat că dificultățile legate de formularul privind OEA sunt duble. În primul rând, este necesară o acțiune la nivel legislativ pentru a face anexa A mai ușor de utilizat. În al doilea rând, statele membre ar trebui să depună mai multe eforturi pentru a completa formularul OEA într-un mod clar și consecvent și pentru a furniza informații ușor de înțeles.

5.2. Regimul lingvistic și aspecte legate de traducere

Articolul 5 alineatul (2) din directivă prevede că fiecare stat membru trebuie să indice care dintre limbile oficiale ale instituțiilor UE, în plus față de limba oficială (limbile oficiale) a (ale) statului membru în cauză, poate (pot) fi utilizată (utilizate) pentru completarea sau traducerea OEA atunci când statul membru respectiv este statul de executare. Considerentul 14 încurajează statele membre să includă cel puțin o limbă care este utilizată în mod obișnuit în UE, alta decât limba sau limbile lor oficiale.

Evaluarea a arătat că unele state membre sunt flexibile în ceea ce privește regimul lingvistic. De exemplu, un stat membru acceptă oficial OEA în nu mai puțin de patru limbi. Un alt stat membru acceptă OEA în trei limbi și, în plus, orice altă limbă, cu condiția să nu existe obstacole în calea acceptării acestuia. Engleza este limba suplimentară cea mai frecventă indicată de statele membre. Cu toate acestea, vizitele au arătat că unele state membre au inclus o altă limbă (adesea engleza) în notificarea lor, dar, în practică, nu par să accepte OEA în limba suplimentară respectivă.

În pofida formulării de la articolul 5 alineatul (2), unele state membre au indicat doar limba lor oficială ca fiind limba în care acceptă OEA. Câteva state membre au convenit să accepte OEA în limba țării învecinate, cu condiția reciprocității.

Majoritatea rapoartelor au încurajat toate statele membre să includă, pe lângă limba lor oficială, o altă limbă utilizată în mod obișnuit în Uniune în notificarea lor privind regimul lingvistic, în spiritul articolului 5 alineatul (2) și al considerentului 14 al directivei. Un număr mare de practicieni și evaluatori au indicat că engleza este o limbă utilizată în mod obișnuit în cooperarea judiciară internațională.

PUBLIC

Multe state membre au semnalat dificultăți în ceea ce privește traducerea OEA. Din perspectiva executării, practicienii se confruntă cu traduceri (automate) de o calitate foarte slabă, ceea ce face aproape imposibilă înțelegerea situației de fapt și a măsurii (măsurilor) solicitate. În aceste cazuri, se solicită, de obicei, clarificări sau o nouă traducere din partea statului emitent, ceea ce duce la întârzieri în executare. În câteva rapoarte, s-a considerat o bună practică să se anexeze la traducere versiunea originală a OEA, astfel încât statul de executare să poată traduce el însuși (părți din) OEA, dacă este necesar. Unele state membre au afirmat că ar prefera să primească un OEA tradus (bine) în limba engleză decât o traducere deficitară în limba lor oficială.

Din perspectiva emiterii, practicienii au menționat probleme în găsirea unui traducător calificat pentru anumite limbi. Unele autorități dispun de servicii interne de traducere, dar adesea nu pentru fiecare limbă oficială vorbită în UE. Acesta este motivul pentru care, în unele cazuri, găsirea unui traducător calificat este dificilă și costisitoare. Unele rapoarte chiar au identificat situații în care se părea că OEA nu puteau fi emise deoarece era pur și simplu imposibil să fie traduse în limba oficială a statului de executare.

Prin raportare la capitolul 5.1., este adevărat că calitatea traducerilor este afectată și de existența unor informații confuze, incomprehensibile și incomplete în versiunea originală a OEA. Pe de altă parte, numeroase rapoarte au solicitat tuturor statelor membre să depună mai multe eforturi pentru a asigura și a îmbunătăți calitatea traducerilor.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să acorde o atenție deosebită asigurării unei descrieri clar structurate și inteligibile a situației de fapt și a măsurilor solicitate în OEA, făcând eforturi pentru a ține seama de cititor.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să menționeze în anexa A toate cererile/ordinele de cooperare judiciară conexe, cum ar fi MEA anterioare/paralele, certificatele de indisponibilizare sau echipele comune de anchetă, atunci când emit un OEA.***

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă de modificare a directivei, astfel încât anexa A să devină mai ușor de utilizat și mai eficace, ținând seama de deficiențele identificate.***

- ***Statele membre sunt încurajate să indice o altă limbă utilizată în mod obișnuit în Uniune în declarația lor privind regimul lingvistic, pe lângă limba lor oficială, în spiritul articolului 5 alineatul (2) și al considerentului 14 al directivei.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să asigure o bună calitate a traducerilor. În plus, se recomandă anexarea la traducere a versiunii originale a OEA.***

PUBLIC

6. TRANSMITEREA OEA ȘI CONTACTUL DIRECT

În actuala rundă de evaluări, au fost abordate două teme principale privind transmiterea OEA: (i) identificarea autorității competente din statul de executare căreia urmează să i se trimită OEA; (ii) mijloacele de transmitere, și anume dacă transmiterea electronică a OEA este suficientă și în ce condiții sau dacă transmiterea OEA original pe suport de hârtie este (de asemenea) necesară.

Deși au fost raportate unele dificultăți ocazionale, evaluările au arătat, în general, că identificarea autorității de executare competente nu ridică probleme semnificative.

Problema mijloacelor sigure de transmitere s-a dovedit a fi mai dificilă: rapoartele au evidențiat existența unor opinii și abordări diferite și uneori inconsecvente între statele membre, ceea ce ar putea avea un impact critic asupra bunei aplicări a OEA. Ceea ce a reieșit în mod clar din actuala rundă de evaluări este că se preconizează că implementarea integrală a sistemului electronic de comunicare securizată între autoritățile competente ale statelor membre (sistemul de schimb digital de probe electronice – eEDES) va îmbunătăți semnificativ eficiența, rapiditatea și securitatea transmiterii OEA.

6.1. Identificarea autorității de executare competente

Evaluările au confirmat faptul că Atlasul judiciar al Rețelei judiciare europene (Atlasul RJE) este o resursă esențială. Autoritățile emitente ale statelor membre utilizează în mod regulat și activ Atlasul RJE pentru a identifica și a stabili contacte directe cu autoritățile de executare competente din alte state membre. Cu toate acestea, s-a subliniat că informațiile referitoare la autoritățile competente din Atlasul RJE erau uneori incomplete sau depășite. Practicienii au subliniat că aceste informații ar trebui să includă întotdeauna adresele de e-mail și numerele de telefon corecte ale autorităților competente pentru a facilita contactul direct.

Practicienii dintr-un stat membru au sugerat că RJE ar trebui să ia în considerare punerea la dispoziție a Atlasului în toate limbile oficiale ale UE. În plus, într-un raport, RJE a fost invitată să ia în considerare îmbunătățirea Atlasului în ceea ce privește cazurile în care este emis un OEA pentru executarea mai multor măsuri de anchetă.

Având în vedere că, în opinia unanimă a practicienilor, Atlasul RJE s-a dovedit a fi un instrument valoros și având în vedere importanța stabilirii unui contact direct în temeiul directivei, s-a recomandat ca statele membre să se asigure că informațiile lor privind autoritățile competente din Atlasul RJE sunt corecte, complete și actualizate.

Cu toate acestea, autoritățile emitente întâmpină uneori dificultăți în stabilirea autorității de executare, în special în statele membre care nu au un punct central pentru primirea OEA, în cazurile în care se solicită mai multe măsuri de anchetă, iar statul de executare are autorități competente diferite, sau în cazul în care nu se cunoaște locul în care urmează să se aplice măsura solicitată. Atunci când apar dificultăți în astfel de cazuri, autoritățile emitente recurg la o serie de surse diferite, în conformitate cu articolul 7 alineatul (5) din directivă.

Conform constatărilor actualei runde de evaluări, autoritățile emitente solicită adesea asistență din partea punctelor de contact ale RJE sau, în cazuri mai complexe, din partea birourilor naționale relevante din cadrul Eurojust. De asemenea, acestea pot solicita informații de la autoritățile centrale, în cazul în care sunt desemnate, de la Ministerul Justiției sau de la magistrații de legătură prezenți în statul lor membru sau detașați în străinătate. În mai multe state membre, grupurile/unitățile/rețelele de practicieni cu înaltă specializare în cooperarea judiciară sunt pregătite să acorde asistență colegilor lor în tratarea problemelor legate de cauzele transfrontaliere, inclusiv identificarea autorității de executare competente. Canalele de poliție sunt uneori utilizate pentru a identifica autoritatea de executare competentă.

Trebuie remarcat faptul că, în cazurile în care autoritățile care primesc un OEA în statul de executare nu au competență în ceea ce privește recunoașterea și executarea acestuia, acestea respectă, în general, articolul 7 alineatul (6) din directivă și transmit OEA, din oficiu, autorității de executare competente. De fapt, cu puține excepții, practicienii nu au semnalat cazuri în care OEA a fost returnat autorității emitente deoarece acesta a fost trimis unei autorități din statul de executare care nu era competentă să îl recunoască sau să îl execute. În unele rapoarte, respectarea strictă a articolului 7 alineatul (6) a fost considerată o bună practică și a fost recomandată tuturor statelor membre.

PUBLIC

6.2. Mijloace de transmitere

Majoritatea statelor membre au transpus aproape *ad litteram* articolul 7 alineatul (1) din directivă în legislația lor, conform căruia OEA ar trebui transmis de autoritatea emitentă către autoritatea de executare prin mijloace care permit o înregistrare scrisă, în condiții care să permită statului de executare să stabilească autenticitatea acestuia.

În general, practicienii sunt de acord că transmiterea electronică a OEA este o soluție mult mai bună decât trimiterea de documente prin poștă, care este în mod inerent mai lentă și generează costuri mai mari. Cu toate acestea, întrucât obligația autorităților competente ale statelor membre de a comunica în scopul unui OEA prin intermediul unui sistem informatic descentralizat nu este încă în vigoare[10], autoritățile competente continuă să se confrunte cu probleme privind canalele securizate, protecția datelor și autenticitatea.

De obicei, autoritățile competente din majoritatea statelor membre trimit OEA prin e-mail și acceptă OEA transmise prin e-mail, cu condiția ca autoritățile să poată stabili autenticitatea acestora (autenticitatea poate fi asigurată prin intermediul unei semnături electronice sau al unei forme echivalente de verificare, de exemplu).

Unele state membre au clarificat faptul că, în calitate de autorități de executare, acceptă OEA trimise prin e-mail, cu excepția cazului în care apar îndoieli sau probleme privind autenticitatea; în astfel de cazuri, acestea solicită autorității emitente să trimită OEA prin alte mijloace alternative convenite.

Cu toate acestea, unele state membre insistă să primească OEA original prin poștă, cu excepția cazului în care OEA este transmis prin canale securizate, cum ar fi canalele Eurojustului. În cazuri urgente, este posibil să se înceapă executarea unui OEA înainte ca acesta să fie primit prin poștă, pe baza unei copii transmise electronic. În acest sens, unele echipe de evaluare au încurajat statele membre să accepte OEA trimise prin mijloace electronice, atât timp cât acestea respectă articolul 7 din directivă, și nu numai pe cele trimise prin poștă.

Autoritățile emitente competente din mai multe state membre au semnalat că trimit în continuare OEA originale prin poștă/curier, chiar și după ce le-au transmis mai întâi pe cale electronică. Câteva state membre sunt deosebit de stricte în această privință și nu trimit OEA prin e-mail din cauza lipsei unor canale securizate și din motive de protecție a datelor.

[10] În conformitate cu articolul 26 alineatul (3) din Regulamentul privind digitalizarea.

De asemenea, ar trebui remarcat faptul că nu numai autoritățile competente din diferite state membre sunt cele care adoptă abordări diferite în ceea ce privește chestiunea transmiterii; chiar și practicienii din același stat membru au uneori opinii divergente cu privire la modul în care ar trebui trimise și primite OEA. Într-un stat membru, în timpul vizitei la fața locului, majoritatea practicienilor au fost de părere că trimiterea OEA prin e-mail este suficientă, în timp ce alți practicieni și-au exprimat opinia că OEA ar trebui trimise pe cale electronică numai dacă sunt transmise prin intermediul Eurojustului.

Se preconizează că orice probleme legate de transmiterea securizată a OEA vor fi soluționate în urma punerii în aplicare depline a sistemului informatic descentralizat pe baza cadrului juridic uniform creat de Regulamentul privind digitalizarea[11]. Începând cu 17 ianuarie 2028, comunicarea transfrontalieră în temeiul directivei va avea loc, ca regulă, prin intermediul unui astfel de sistem informatic descentralizat. Statele membre pot opta să își dezvolte sau să își adapteze propriile sisteme informatice naționale pentru a se conecta la sistemul informatic descentralizat sau să utilizeze software-ul de implementare de referință care urmează să fie dezvoltat de Comisie în aceste scopuri. Având în vedere beneficiile pe care le poate aduce un mijloc securizat de comunicare, s-a recomandat ca, până când sistemul informatic descentralizat pentru OEA în temeiul Regulamentului privind digitalizarea va fi operațional, statele membre să utilizeze eEDES, un sistem care a fost dezvoltat de Comisie pentru a sprijini schimburile în temeiul directivei. Se preconizează că eEDES, utilizat în prezent ca un instrument voluntar, va deveni software-ul de implementare de referință în temeiul Regulamentului privind digitalizarea.

În prezent, utilizarea eEDES este voluntară: nu toate statele membre s-au alăturat proiectului-pilot și nu toate autoritățile statelor membre implicate în proiectul-pilot sunt conectate. Statele membre care au participat deja la proiectul-pilot eEDES au fost apreciate pentru acest lucru de către echipele de evaluare, care le-au încurajat, de asemenea, să conecteze toate autoritățile competente la sistem, ceea ce, în unele state membre, pare a fi destul de dificil din cauza lipsei unei infrastructuri digitale adecvate.

Practicienii care utilizează eEDES au indicat unele dificultăți cu care s-au confruntat și caracteristicile sistemului care ar putea fi îmbunătățite (de exemplu, obligația de a completa formularul OEA direct în eEDES a fost menționată ca fiind problematică; practicienii au menționat, de asemenea, că eEDES nu ia în considerare necesitatea de a stoca OEA în bazele de date judiciare naționale). În consecință, echipele de evaluare au invitat Comisia să ia în considerare îmbunătățirea sistemului, abordând problemele identificate și sugestiile făcute în cursul actualei runde de evaluări.

[11] Regulamentul (UE) 2023/2844 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2023 privind digitalizarea cooperării judiciare și a accesului la justiție în cadrul procedurilor transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală și de modificare a anumitor acte din domeniul cooperării judiciare.

6.3. Contactul direct

După transmiterea OEA, în marea majoritate a cazurilor, comunicarea are loc direct între autoritatea emitentă și autoritatea de executare, cel mai adesea prin e-mail sau telefon. În unele rapoarte, echipele de evaluare au lăudat autoritățile competente din statele membre în cauză pentru că au încercat întotdeauna să stabilească contacte directe în timpul executării unui OEA pentru a discuta orice îndoieli sau pentru a soluționa eventualele probleme care ar putea apărea. De asemenea, s-a sugerat ca statele membre să se asigure că persoana (persoanele) de contact menționată (menționate) în OEA vorbește limba engleză la un nivel suficient pentru a permite o comunicare directă eficace (a se vedea, de asemenea, capitolul 14).

Contactul se face prin intermediul sau cu asistența Eurojustului, RJE sau a autorității centrale atunci când apar probleme de comunicare, în caz de întârzieri, în cazuri complexe sau urgente sau în cazul în care există o nevoie deosebită de coordonare (de exemplu, OEA privind mai multe măsuri de anchetă sau măsuri de anchetă care trebuie aplicate în diferite state membre). Valoarea adăugată a Eurojustului și a RJE în facilitarea comunicării și a coordonării, în special în cazurile complexe și/sau multilaterale, a fost adesea subliniată de practicieni în cursul acestei runde de evaluări.

6.4. Obligația de a informa – Anexa B

Articolul 16 alineatul (1) din directivă obligă statul de executare să confirme primirea OEA în termen de o săptămână de la primirea acestuia, completând și trimițând formularul din anexa B. Scopul anexei B este de a informa statul emitent că OEA a fost primit în mod corespunzător; acesta este un element esențial pentru stabilirea unui contact direct între autoritățile de executare și cele emitente.

Majoritatea statelor membre consideră că anexa B este adecvată scopului, deși câteva rapoarte au inclus sugestii de modificare, cum ar fi introducerea obligatorie a unei adrese de e-mail sau eliminarea necesității de a semna formularul. Întrucât formularul conține un spațiu rezervat pentru orice informații suplimentare considerate utile autorității emitente pentru finalizarea cu succes a procedurii de cooperare, se consideră că acest spațiu ar putea fi utilizat pentru a avertiza autoritatea emitentă cu privire la completarea incompletă sau incorectă a formularului prevăzut în anexa A, solicitând autorității emitente să facă toate completările și/sau corecțiile necesare sau adecvate.

Unele state membre au susținut că datele de contact completate de statul de executare erau adesea incomplete sau incorecte. Rapoartele au menționat, de asemenea, că unii practicieni au ales să confirme primirea prin alte mijloace decât formularul din anexa B, de exemplu prin simpla trimitere a unui e-mail.

Deși unii practicieni au admis că, ocazional, volumul lor de muncă sau alți factori i-au determinat să omită să trimită anexa B, principala concluzie (ironică) cu privire la acest subiect este că se pare că anexa B este întotdeauna trimisă dar niciodată primită. Autoritățile emitente din mai multe state membre au raportat că au trebuit adesea să trimită atenționări statului de executare, deoarece nu au primit anexa B.

Având în vedere rolul important pe care îl are anexa B în stabilirea contactului direct, numeroase rapoarte au solicitat tuturor statelor membre să transmită în mod sistematic anexa B și să furnizeze informații de contact complete și corecte statului emitent.

RECOMANDĂRI

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că informațiile din Atlasul judiciar al RJE sunt corecte, complete și actualizate, pentru a facilita identificarea autorității de executare competente și pentru a permite contactul direct între autoritățile emitente și cele de executare.***

- ***Autoritățile competente ale statelor membre sunt încurajate să trimită OEA prin mijloace electronice, atunci când este posibil, și să accepte OEA primite prin mijloace electronice, sub rezerva îndeplinirii condițiilor prevăzute la articolul 7 din directivă.***

- ***Până când sistemul informatic descentralizat pentru OEA prevăzut de Regulamentul privind digitalizarea va deveni operațional și în cazul în care, în sensul Regulamentului privind digitalizarea, statele membre au în vedere utilizarea software-ului de implementare de referință, se recomandă ca statele membre respective să accelereze punerea în aplicare a proiectului-pilot eEDES și să conecteze toate autoritățile competente la acest sistem, în vederea asigurării transmiterii rapide și sigure a OEA, a comunicărilor și a dovezilor aferente.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre, precum și autoritățile centrale, după caz, ar trebui să trimită anexa B în mod sistematic. În plus, acestea ar trebui să includă informații de contact corecte și complete în anexa B și ar trebui să includă întotdeauna o adresă de e-mail.***

7. NECESITATEA, PROPORȚIONALITATEA ȘI RECURGEREA LA UN ALT TIP DE MĂSURĂ DE ANCHETĂ

În conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din directivă, autoritatea emitentă poate emite un OEA numai atunci când acest lucru este necesar și proporțional în scopul procedurilor și dacă măsura (măsurile) de anchetă ar fi putut fi dispusă (dispuse) în aceleași condiții într-o cauză internă similară. Directiva lasă la latitudinea autorității emitente evaluarea îndeplinirii acestor condiții [articolul 6 alineatul (2)]. Autoritatea de executare poate consulta autoritatea emitentă atunci când are motive să creadă că nu sunt îndeplinite condițiile menționate la alineatul (1), dar directiva lasă la latitudinea autorității emitente să decidă dacă retrage sau nu OEA după o astfel de consultare, ceea ce înseamnă că acesta nu ar trebui să constituie un motiv de neexecutare [articolul 6 alineatul (3)].

Exercițiul de evaluare a arătat că majoritatea statelor membre aplică mai mult sau mai puțin aceleași criterii atunci când evaluează dacă emiterea unui OEA este necesară și proporțională. Cele mai importante elemente ale acestei evaluări sunt, în general, gravitatea infracțiunii, caracterul invaziv al măsurii, aspectul dacă probele pot fi obținute prin alte mijloace și importanța probelor pentru anchetă. În unele state membre, se aplică principiul legalității, care poate avea o influență asupra necesității și proporționalității emiterii unui OEA. Astfel de state membre au, de obicei, excepții de la principiul legalității care le permit totuși să efectueze o evaluare adecvată.

Statele membre care au un sistem în care o autoritate de anchetă este competentă să emită un OEA cu o procedură ulterioară de validare întâlnesc ocazional cazuri în care autoritatea de validare are îndoieli cu privire la respectarea principiilor necesității și proporționalității. În astfel de cazuri, autoritatea de validare poate decide să nu valideze OEA, dar, potrivit practicienilor, acest lucru se întâmplă rareori în practică, deoarece autoritățile pot conveni, de obicei, asupra unei căi de urmat împreună. Unele state membre dispun de un sistem centralizat și impun ca toate OEA care urmează să fie emise să fie trimise prin intermediul unui birou specializat, adesea în cadrul parchetelor. S-a observat că practicienii specializați își pot consilia colegii cu privire la aspecte legate de necesitate și proporționalitate, iar acest lucru a fost adesea apreciat de evaluatori.

Deși autoritățile de executare întâlnesc ocazional OEA în care necesitatea și proporționalitatea sunt, în opinia lor, îndoielnice, evaluarea a arătat că, în majoritatea cazurilor, procedura de consultare este urmată, iar OEA sunt totuși executate de autoritatea de executare, în unele cazuri, după ce au convenit asupra unei căi alternative de urmat cu autoritatea emitentă. Cu toate acestea, uneori, autoritățile de executare au și refuzat să execute un OEA pe baza propriei evaluări a principiului proporționalității, fie în mod explicit, fie în mod implicit.

În plus, articolul 10 din directivă oferă autorității de executare posibilitatea de a recurge la un tip diferit de măsură de anchetă în cazurile în care măsura de anchetă nu există în statul de executare, nu ar fi disponibilă într-o cauză internă similară sau în cazul în care măsura de anchetă selectată de autoritatea de executare ar obține aceleași rezultate prin mijloace mai puțin invazive. În toate aceste cazuri, articolul 10 alineatul (4) obligă autoritatea de executare să informeze mai întâi autoritatea emitentă, care poate decide să retragă sau să completeze OEA.

Cu toate acestea, mai multe rapoarte au subliniat că autoritățile de executare nu informează întotdeauna autoritatea emitentă atunci când decid să utilizeze o măsură mai puțin invazivă. Practicienii au explicat că nu consideră că acest lucru este necesar, deoarece măsura mai puțin invazivă a obținut exact același rezultat ca măsura solicitată. Cu toate acestea, astfel cum au subliniat evaluatorii, această practică ar putea avea consecințe neprevăzute în statul emitent și, prin urmare, echipele de evaluare au recomandat în mod repetat informarea întotdeauna a autorității emitente în conformitate cu articolul 10 alineatul (4).

RECOMANDĂRI

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să informeze întotdeauna autoritatea emitentă în cazul recurgerii la o altă măsură de anchetă, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) din directivă.***

PUBLIC

8. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA OEA, FORMALITĂȚILE ȘI ADMISIBILITATEA PROBELOR

8.1. Recunoașterea și executarea în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce

În conformitate cu articolul 9 alineatul (1) din directivă, autoritatea de executare trebuie să recunoască OEA fără alte formalități și să asigure executarea acestuia în același mod ca în cazul în care măsura de anchetă ar fi fost dispusă în statul de executare. Evaluarea a arătat că majoritatea statelor membre nu fac distincție între recunoaștere și executare și iau pur și simplu decizia de a executa OEA fără alte formalități, cu excepția cazului în care există motive de nerecunoaștere, neexecutare sau amânare. Câteva state membre fac distincție între recunoaștere și executare, ceea ce duce adesea la două decizii formale. Unele rapoarte au menționat că, ori de câte ori există motive de nerecunoaștere sau de neexecutare, ar trebui luată o decizie explicită care să indice motivele aplicabile cauzei.

Transmiterea deciziei judiciare care stă la baza OEA a fost discutată frecvent în timpul vizitelor. Directiva nu prevede obligația autorității emitente de a anexa decizia judiciară națională la OEA.

Într-adevăr, mulți practicieni au subliniat că, având în vedere principiul încrederii reciproce, transmiterea deciziei judiciare care stă la baza OEA nu ar trebui să fie necesară și ar fi suficientă o simplă trimitere la aceasta în anexa A. Cu toate acestea, în practică, se pare că unele state de executare solicită decizia judiciară care stă la baza OEA și condiționează executarea OEA de primirea acesteia. Acest lucru poate cauza întârzieri și confuzie, în special în cazurile în care nu există o decizie judiciară. În mai multe rapoarte, echipele de evaluare au considerat necesar să recomande ca autoritățile de executare să nu solicite decizia judiciară care stă la baza OEA ca document care însoțește OEA, întrucât o astfel de obligație nu poate fi dedusă din directivă. Câteva rapoarte au solicitat Comisiei să abordeze această chestiune într-un manual privind OEA.

PUBLIC

Pe parcursul vizitelor, multe state membre au indicat că, atunci când au primit rezultate din partea statului de executare, a fost adesea dificil să se stabilească dacă OEA a fost executat integral sau parțial, în special deoarece rezultatele sunt în limba statului de executare și pot fi expuse pe mai multe pagini. S-a considerat în mod frecvent o bună practică, ce trebuie recomandată autorităților de executare, de a adăuga o scrisoare de însoțire atunci când trimit rezultatele, explicând dacă OEA a fost executat integral sau parțial și, în acest din urmă caz, ce măsuri de anchetă sunt încă în curs. În ceea ce privește procedura de consultare prevăzută la articolul 9 alineatul (6) din directivă, statele membre au fost de asemenea apreciate pentru practica transmiterii rezultatelor parțiale „în mod continuu", în funcție de urgența cauzei și de nevoile autorității emitente.

8.2. Respectarea formalităților și admisibilitatea probelor

Astfel cum se prevede la articolul 9 alineatul (2) din directivă, autoritățile de executare trebuie să respecte formalitățile indicate de autoritatea emitentă, atât timp cât acestea nu contravin principiilor fundamentale de drept ale statului de executare.

Pe această temă, în timpul vizitelor, statele membre au menționat o serie de dificultăți. Din perspectiva emiterii, au fost descrise mai multe cazuri de nerespectare a formalităților esențiale. Mai jos sunt prezentate câteva dintre exemplele menționate cel mai frecvent:

- Prezența unui judecător, a unui avocat al apărării sau a unor martori în timpul percheziției la domiciliu sau al unei audieri nu a fost asigurată de statul de executare, în pofida faptului că aceasta este o obligație în temeiul dreptului statului emitent.
- Statutul persoanei care urmează să fie audiată și, prin urmare, formalitățile procedurale legate de statut (de exemplu, martor/persoană suspectată) au fost modificate de autoritatea de executare fără consultare prealabilă, ceea ce a afectat în mod negativ ancheta în statul emitent.
- Actele care conțin drepturi sau notificările oficiale cu privire la statutul procedural nu au fost notificate sau comunicate persoanei vizate, în pofida faptului că acest lucru este impus de dreptul statului emitent.
- Nu a fost efectuată o audiere sub jurământ, deși acest lucru era esențial pentru admisibilitatea unei astfel de audieri ca probă în statul emitent.

Nerespectarea formalităților solicitate a avut consecințe nedorite, cum ar fi necesitatea de a trimite un alt OEA pentru a repeta măsura solicitată, sau rezultate mai grave, cum ar fi inadmisibilitatea probelor sau chiar mai rău, zădărnicirea unei întregi anchete.

Potrivit mai multor practicieni și evaluatori, unele autorități interpretează în sens foarte larg „principiile fundamentale de drept", respingând anumite formalități pentru simplul motiv că acestea nu există potrivit dreptului lor național. Acest lucru a fost considerat problematic și neconform cu directiva.

Din perspectiva executării, practicienii au descris unele formalități ca fiind greoaie și nepotrivite. Unele state membre pun sub semnul întrebării valoarea notificării sau comunicării unui act unei persoane fizice fără a avea competența de a răspunde la nicio întrebare pe care ar putea să o aibă respectiva persoană. În plus, statele membre au susținut că uneori este foarte dificil să se înțeleagă formalitățile solicitate de statul emitent. Dreptul procedural aplicabil ar putea fi complet diferit de la un stat membru la altul, iar explicațiile îndelungate, complexe sau uneori insuficiente complică și mai mult chestiunile.

Numeroase rapoarte subliniază importanța respectării formalităților solicitate, deoarece acestea sunt esențiale pentru admisibilitatea probelor în statul emitent. Acesta este motivul pentru care statelor membre li se solicită în mod repetat să respecte, în măsura posibilului, formalitățile solicitate și să interpreteze noțiunea de „principii fundamentale de drept" într-un mod restrâns. Cu toate acestea, s-a considerat oportun să se recomande autorităților emitente să descrie în mod clar formalitățile solicitate și importanța acestora în secțiunea I din anexa A, ținând seama de faptul că, probabil, cititorul nu este familiarizat cu dreptul procesual penal al statului membru în cauză.

Pe lângă provocările identificate în ceea ce privește formalitățile, actuala evaluare nu a identificat alte probleme semnificative în ceea ce privește admisibilitatea probelor în contextul OEA.

8.3. Termene și urgență

Mai mulți practicieni sunt de părere că termenele prevăzute la articolul 12 din directivă au sporit în mod semnificativ viteza cooperării transfrontaliere în comparație cu regimul de AJR. Practicienii din mai multe state membre au trecut printr-o schimbare de mentalitate, iar implicarea sporită a Eurojustului și a punctelor de contact ale RJE a contribuit la îmbunătățirea respectării termenelor.

Cu toate acestea, au fost identificate o serie de provocări. Practicienii au afirmat că unele state membre respectă, de obicei, termenele, în timp ce altele par să depășească frecvent termenele prevăzute în directivă. În plus, multe autorități emitente au constatat că, în cazul unei întârzieri, au fost rareori informate cu privire la motive, iar autoritatea de executare adesea nu a răspuns la atenționări sau la cereri de actualizare a statutului. Mai multe rapoarte au exprimat opinia că autoritățile de executare ar trebui să respecte termenele și ar trebui să informeze autoritatea emitentă în cazul unei întârzieri, indicând motivele. Se pare că motivele de amânare prevăzute la articolul 15 din directivă sunt rareori aplicate în practică.

Din perspectiva executării, statele membre au menționat că termenele au fost uneori depășite din cauza complexității măsurii (măsurilor) solicitate, a restanțelor și a deficitului de resurse sau din cauza faptului că au fost solicitate informații suplimentare de la statul emitent.

Secțiunea B din anexa A permite statului emitent să bifeze o căsuță care indică urgența. În timpul vizitelor, toate statele membre au enumerat criterii similare pentru a califica un OEA ca fiind urgent: data iminentă a procesului, termenele privind privarea de libertate a unei persoane suspectate, riscul de distrugere a probelor etc. Pe de altă parte, practicienii din întreaga UE par, de asemenea, să se confrunte cu aceleași provocări atunci când execută OEA calificate ca fiind urgente. Aceștia au menționat că, deși căsuța „urgent” a fost bifată, adesea nu a fost explicată urgența, iar informații importante, cum ar fi data procesului sau un termen preferat pentru executare, nu au putut fi găsite nicăieri. În astfel de cazuri, echipele de evaluare recomandă ca toate statele membre, atunci când califică un OEA ca fiind „urgent”, să furnizeze informațiile relevante pentru a justifica această urgență. În același timp, se recomandă ca statele membre să utilizeze în mod rezonabil calificarea „urgent”, pentru ca aceasta să nu își piardă sensul.

În plus, câteva rapoarte au menționat că soluționarea unor cazuri urgente ar fi facilitată în mare măsură dacă li s-ar acorda membrilor naționali competența prevăzută la articolul 8 alineatul (3) litera (b) și la articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2018/1727 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 noiembrie 2018 privind Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) și de înlocuire și abrogare a Deciziei 2002/187/JAI a Consiliului (Regulamentul Eurojust).

PUBLIC

8.4. Costuri

Articolul 21 din directivă prevede că costul executării unui OEA pe teritoriul statului de executare ar trebui să fie suportat exclusiv de acest stat. Cu toate acestea, legiuitorul a luat în considerare faptul că executarea unui OEA poate implica costuri excepțional de ridicate pentru statul de executare. În astfel de situații, autoritatea de executare se poate consulta cu autoritatea emitentă pentru a stabili dacă și în ce mod costurile ar putea fi partajate sau dacă OEA ar trebui modificat. Astfel cum se subliniază în considerentul 23, costurile excepțional de ridicate nu ar trebui să constituie un motiv suplimentar de refuz și nu ar trebui să fie utilizate într-un mod care ar amâna sau împiedica executarea unui OEA. De fapt, atunci când nu se poate ajunge la un acord, directiva lasă la latitudinea autorității emitente să decidă să retragă (o parte din) OEA sau să suporte costurile considerate a fi excepțional de ridicate.

În practică, majoritatea statelor membre nu s-au confruntat cu dificultăți majore în ceea ce privește costurile excepțional de ridicate. În cursul unor vizite, au fost oferite exemple în care consultările au fost necesare pentru a aborda aspecte legate de costuri, cum ar fi solicitarea unui volum mare de date, rapoarte complexe ale experților sau o perioadă lungă de interceptare a comunicațiilor. Aceste cazuri au fost, în general, soluționate prin consultări între autoritățile de executare și cele emitente. În plus, o serie de rapoarte au subliniat că costurile apărării obligatorii nu ar trebui interpretate ca fiind excepțional de ridicate. Câteva state membre au susținut că este dificil să se definească termenul „costuri excepțional de ridicate” și au exprimat opinia că ar putea fi utile orientări la nivelul UE în această privință.

PUBLIC

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să se abțină de la a solicita statului emitent să transmită decizia judiciară națională care stă la baza OEA ca document care însoțește la OEA.***

- ***Atunci când transmit rezultatele statului emitent, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate să adauge o scrisoare de însoțire în care să precizeze dacă OEA a fost executat integral sau parțial. În caz de executare parțială, și prin raportare la procedura de consultare prevăzută la articolul 9 alineatul (6) din directivă, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate să consulte statul emitent cu privire la transmiterea rezultatelor „în mod continuu", în funcție de urgența cauzei și de nevoile autorității emitente.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să se asigure că formalitățile solicitate sunt îndeplinite cât mai mult posibil și refuzate numai atunci când contravin „principiilor fundamentale de drept" și să interpreteze această din urmă noțiune într-un mod restrâns, ceea ce înseamnă că formalitățile solicitate nu ar trebui refuzate numai pentru că nu există în temeiul propriei legislații naționale. În același timp, se recomandă ca autoritățile emitente ale statelor membre să descrie în mod clar în secțiunea I formalitățile solicitate și importanța acestora.***

- ***Se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să respecte termenele prevăzute în directivă pentru recunoașterea și executarea OEA și, în caz de întârzieri, să informeze statul emitent cât mai curând posibil, indicând motivele.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă ca, atunci când califică un OEA ca „urgent", să furnizeze toate informațiile relevante pentru a justifica urgența. În același timp, se recomandă ca statele membre să utilizeze în mod rezonabil calificarea „urgent", pentru ca aceasta să nu își piardă sensul.***

9. REGULA SPECIALITĂȚII

9.1. Utilizarea probelor în alte proceduri de către statul emitent

Spre deosebire de alte cadre juridice, directiva nu conține o dispoziție generală privind principiul specialității, singura excepție fiind dispoziția privind transferul temporar [articolul 22 alineatul (8) din directivă]. Această lipsă a unei dispoziții generale ar putea sugera că regula specialității nu se aplică în contextul directivei. Cu toate acestea, evaluarea a arătat în mod clar că statele membre au opinii divergente cu privire la aplicarea regulii specialității în contextul OEA și chiar și practicienii din același stat membru ar putea să nu fie de acord cu privire la aplicabilitatea sau la măsura în care este aplicabilă regula specialității.

Pe de o parte, un număr mare de state membre sunt de părere că regula specialității se aplică în contextul OEA, deși cu justificări diferite. Unele state membre consideră că regula specialității este consacrată la articolul 19 alineatul (3) din directivă referitor la confidențialitate și că regula specialității este o formă de confidențialitate. Alte state membre se bazează pe regula specialității din dreptul lor național, în timp ce altele consideră că aceasta este un principiu general al cooperării judiciare internaționale și se aplică tuturor instrumentelor din domeniul cooperării în materie penală. Statele membre care cred ferm în regula specialității se referă la principiile necesității și proporționalității pentru a ilustra faptul că trebuie să se aplice regula specialității; în caz contrar, probele ar putea fi utilizate în cazurile în care emiterea unui OEA nu ar fi fost necesară și proporțională.

Din perspectiva emiterii, majoritatea autorităților emitente din aceste state membre vor solicita consimțământul statului de executare atunci când doresc să utilizeze probele furnizate de autoritățile de executare în alte proceduri. Din perspectiva executării, unele autorități din aceste state membre vor preciza în mod explicit că probele care urmează să fie transmise pot fi utilizate numai în scopurile pentru care au fost solicitate. Altele nu specifică aceste condiții, ci pur și simplu presupun că dovezile nu vor fi utilizate în niciun alt scop. Modul în care ar trebui evaluată o cerere de consimțământ diferă de la un stat membru la altul. În general, se evaluează dacă, în cazul în care cererea de consimțământ ar fi un OEA separat, acest OEA ar fi executat.

PUBLIC

Pe de altă parte, un grup de state membre consideră că regula specialității nu se aplică în contextul OEA. Unele dintre aceste state membre aplică *Directiva (UE) 2016/680 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului* în ceea ce privește utilizarea probelor primite în calitate de stat emitent. În opinia acestora, directiva respectivă prevede libera circulație a datelor, permițând astfel utilizarea probelor în alte proceduri, atât timp cât principiile privind protecția datelor sunt respectate, iar statul de executare nu a declarat în mod expres că probele pot fi utilizate numai în scopurile prezentate în OEA.

Având în vedere aceste opinii divergente, majoritatea rapoartelor de țară au concluzionat că claritatea cu privire la acest subiect este importantă și necesară, motiv pentru care Comisia a fost invitată frecvent să prezinte o propunere legislativă pentru a clarifica dacă regula specialității se aplică în contextul OEA.

9.2. Deschiderea de noi anchete penale în urma executării unui OEA

Mai multe state membre au indicat că, în cazul în care, în timpul executării unui OEA, devin disponibile informații potrivit cărora o altă infracțiune decât cea care a condus la emiterea OEA a fost comisă pe teritoriul statului membru respectiv (descoperire accidentală), acestea vor deschide o anchetă internă. Unele dintre statele membre sunt obligate să facă acest lucru, întrucât sunt ținute să respecte principiul legalității. Cu toate acestea, nu toate statele membre informează statul emitent dacă a fost deschisă o anchetă internă pe baza unui OEA.

În interesul coordonării și pentru a preveni eventualele prejudicii aduse anchetei statului emitent, mai multe rapoarte au recomandat ca toate autoritățile de executare să informeze autoritatea emitentă în cazul în care este deschisă o procedură internă în urma primirii unui OEA sau pe baza probelor colectate în cadrul unui OEA, în cazul în care cauza internă este legată de cazul pentru care a fost emis OEA.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Comisia este invitată să clarifice dacă regula specialității se aplică sau nu în contextul Directivei privind OEA, prezentând, dacă este necesar, o propunere legislativă de modificare a directivei.***

- ***În interesul coordonării și pentru a preveni eventualele prejudicii aduse anchetei statului emitent, se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să informeze statul emitent în cazul în care este deschisă o procedură internă în urma executării unui OEA, în cazul în care cauza internă este legată de cazul pentru care a fost emis OEA.***

PUBLIC

10.MOTIVE DE NERECUNOAȘTERE SAU DE NEEXECUTARE

10.1. Considerații generale

Articolul 11 din directivă enumeră motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare aplicabile tuturor măsurilor de anchetă, în timp ce alte dispoziții ale directivei reglementează motive suplimentare de nerecunoaștere sau de neexecutare specifice anumitor măsuri de anchetă.

Autoritățile competente din toate statele membre au raportat puține cazuri în care au fost invocate motive de nerecunoaștere sau de neexecutare, fie în calitate de autorități emitente, fie în calitate de autorități de executare. Acest lucru a fost confirmat și de datele statistice privind numărul redus de cazuri de neexecutare, deși acestea sunt limitate la statele membre pentru care erau disponibile astfel de statistici.

Motivele cele mai frecvente pentru care OEA nu este executat sunt cele de fapt (de exemplu, persoana care urmează să fie audiată nu mai are reședința în statul de executare sau nu poate fi localizată) și nu implică niciunul dintre motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare prevăzute la articolul 11 sau motivele suplimentare de nerecunoaștere sau de neexecutare specifice anumitor măsuri de anchetă.

Practicienii au semnalat, de asemenea, cazuri în care OEA primit era prea incomplet sau inexact pentru a permite executarea (de exemplu, nu au fost furnizate detalii suficiente pentru a identifica persoana afectată de măsură sau era neclar ce măsură de anchetă ar trebui aplicată) și nu au fost furnizate informații suplimentare, chiar și la cererea autorităților de executare, ceea ce a condus în cele din urmă la neexecutare. În acest sens, în unele rapoarte, echipele de evaluare au subliniat că deficiențele în ceea ce privește conținutul OEA, cum ar fi informațiile insuficiente, erorile de traducere sau deficiențele formale (de exemplu, lipsa semnăturii), nu ar trebui să conducă la un refuz automat de a executa OEA, ci mai degrabă la consultări cu autoritățile emitente (a se vedea, de asemenea, capitolul 5).

Rapoartele de evaluare privind statele membre individuale oferă o antologie interesantă a cazurilor (uneori neobișnuite) de neexecutare descrise de practicieni, atât ca autorități emitente, cât și ca autorități de executare. Pentru unele dintre aceste cazuri, echipele de evaluare au exprimat rezerve cu privire la compatibilitatea refuzului cu dispozițiile directivei.

Mecanismele de consultare prevăzute în directivă [în special la articolul 10 alineatul (4) și la articolul 11 alineatul (4)] par să fie respectate în mod regulat. Înainte de a decide să nu recunoască sau să nu execute un OEA, autoritatea de executare consultă, în general, autoritatea emitentă și, după caz, solicită informații suplimentare pentru a evalua în continuare dacă există motive de refuz.

Cu toate acestea, unele autorități emitente au raportat cazuri în care li s-a notificat un refuz fără a fi consultate în prealabil. În plus, în unele cazuri, OEA a fost returnat fără a furniza o decizie oficială justificată, iar motivul de neexecutare a fost comunicat doar în corespondența ulterioară. În această privință, s-a subliniat că, în cazurile de neexecutare, motivele și temeiul juridic pentru neexecutare ar trebui comunicate cu promptitudine autorității emitente.

Importanța consultării prealabile a fost subliniată frecvent în cursul evaluării. În experiența multor practicieni, în cazul în care apar probleme privind posibila existență a unor motive de refuz, consultarea directă permite adesea autorității de executare să reevalueze aplicabilitatea motivului de neexecutare invocat inițial (de exemplu, prin obținerea mai multor informații cu privire la ancheta penală și prin evaluarea corespunzătoare a autorizării măsurii solicitate într-o cauză internă similară). În unele rapoarte, echipele de evaluare au felicitat autoritățile de executare ale statelor membre pentru punerea în aplicare a mecanismului de consultare în toate cazurile de refuz posibil. Într-un raport, s-a sugerat ca domeniul de aplicare al procedurii obligatorii de consultare prevăzută la articolul 11 alineatul (4) să fie extins la alte motive de neexecutare[12].

Problema transpunerii corecte a dispozițiilor directivei privind motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare a fost abordată frecvent în contextul actualei runde de evaluări.

Deși în directivă toate motivele de nerecunoaștere și de neexecutare sunt opționale, la transpunerea directivei, mai multe state membre au impus obligativitatea tuturor sau a unora dintre acestea.

[12] Articolul 11 alineatul (4) din directivă prevede consultări obligatorii numai în cazurile de nerecunoaștere/neexecutare menționate la articolul 11 alineatul (1) literele (a), (b), (d), (e) și (f).

Echipele de evaluare au examinat cu atenție motivele prezentate de autoritățile statelor membre cu privire la opțiunea de a prevedea motive obligatorii de nerecunoaștere sau de neexecutare. Potrivit autorităților din unele state membre, motivele opționale ar fi incompatibile cu cadrul lor juridic național sau cu tradiția lor juridică sau ar impune legiuitorului să stabilească criterii detaliate pentru exercitarea puterii discreționare a instanței. Securitatea juridică a fost, de asemenea, menționată ca motiv pentru ca motivele de neexecutare să fie obligatorii. În plus, unii practicieni consideră că unele dintre motivele de neexecutare enumerate la articolul 11 din directivă sunt de așa natură încât, odată ce se stabilește că unul dintre acestea este aplicabil, executarea este imposibilă (de exemplu, încălcarea drepturilor fundamentale), iar o formulare diferită a legislației de transpunere („poate” în loc de „trebuie”) nu ar conduce la un rezultat diferit în practică.

În plus, legislația de transpunere a unor state membre cuprinde motive suplimentare de nerecunoaștere sau de neexecutare care nu sunt prevăzute în directivă.

Deși transpunerea necorespunzătoare a directivei nu pare încă să fi cauzat probleme sistemice majore în practică, după cum o demonstrează rata scăzută a refuzurilor, actuala rundă de evaluări a indicat că unele state membre, prin impunerea obligativității tuturor motivelor de nerecunoaștere sau de neexecutare, au împiedicat (sau ar putea împiedica) autoritățile competente să execute OEA care altfel ar fi fost probabil executate.

Unele exemple au fost furnizate în timpul vizitelor la fața locului, cu referire, printre altele, la lipsa consimțământului persoanei supuse unei măsuri privative de libertate, transpusă în legislația unor state membre ca motiv obligatoriu de neexecutare a OEA emise pentru transferul temporar; sau la lipsa consimțământului persoanei suspectate/acuzate pentru OEA emise pentru o audiere prin videoconferință.

Prin urmare, în mai multe rapoarte, echipele de evaluare au recomandat ca statele membre în cauză să aibă în vedere alinierea legislației lor de transpunere la directivă și să facă opționale toate motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare și, de asemenea, să limiteze motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare la cele prevăzute în directivă. S-a subliniat că, în spiritul încrederii și recunoașterii reciproce, executarea OEA ar trebui să fie regula implicită, iar refuzul ar trebui să fie o excepție, care să fie interpretată în mod strict.

10.2. Dubla incriminare

Chiar dacă nu există date statistice complete, reiese că cel mai frecvent motiv de neexecutare a OEA este lipsa dublei incriminări, astfel cum este prevăzută la articolul 11 alineatul (1) litera (g) din directivă. Acest motiv de refuz nu se aplică măsurilor de anchetă menționate la articolul 10 alineatul (2) (măsurile fără caracter coercitiv) și în cazurile în care OEA se referă la una dintre infracțiunile enumerate în anexa D, care sunt exceptate de la verificarea condiției dublei incriminări dacă infracțiunea este sancționabilă în statul emitent cu o pedeapsă cu închisoarea sau cu o măsură privativă de libertate pentru o perioadă maximă de cel puțin trei ani.

Exemplele date în cursul evaluării s-au referit, printre altele, la infracțiuni rutiere, la situații de încălcare a obligațiilor de întreținere și la infracțiuni fiscale.

În general, practicienii nu s-au confruntat cu probleme semnificative în ceea ce privește dubla incriminare în contextul OEA, nici în calitate de autoritate emitentă, nici în calitate de autoritate de executare. Cu toate acestea, autoritățile judiciare din mai multe state membre au subliniat că este esențial ca infracțiunea să fie descrisă în mod clar, astfel încât autoritatea de executare să aibă posibilitatea să evalueze dacă fapta constituie o infracțiune potrivit dreptului statului de executare.

Cu excepția unui număr redus de cazuri, practicienii nu au întâlnit situații în care a fost invocată condiția dublei incriminări în legătură cu măsurile de anchetă enumerate la articolul 10 alineatul (2) din directivă (măsuri fără caracter coercitiv).

Practicienii din unele state membre au indicat un număr mic de cazuri în care condiția dublei incriminări a fost aplicată în mod inadecvat în raport cu categoriile de infracțiuni prevăzute în anexa D. În această privință, echipele de evaluare au subliniat că, potrivit articolului 11 alineatul (1) litera (g) din directivă, autoritatea emitentă este cea care trebuie să indice dacă infracțiunea se încadrează într-una dintre categoriile enumerate în anexa D.

PUBLIC

10.3. *Ne bis in idem*

În conformitate cu articolul 11 alineatul (1) litera (d) din directivă, recunoașterea sau executarea unui OEA poate fi refuzată în cazul în care executarea OEA ar fi contrară principiului *ne bis in idem*. Nu au fost semnalate probleme semnificative în ceea ce privește aplicarea acestui motiv de refuz.

Toate statele membre au un registru național al cazierului judiciar. În mai multe state membre există o bază de date centrală a cauzelor penale din trecut și a celor în curs de soluționare, care îi poate permite autorității de executare să verifice nu numai eventualele încălcări ale principiului *ne bis in idem*, ci și legăturile și conexiunile cu anchetele naționale aflate în curs de desfășurare. Cu toate acestea, pe baza rezultatului evaluărilor, se pare că în unele state membre autoritățile de executare nu verifică în mod regulat existența unor decizii anterioare care ar putea da naștere unei situații în care să devină aplicabil principiul *ne bis in idem* și nici nu verifică dacă sunt în curs de desfășurare anchete naționale cu privire la aceeași faptă și/sau împotriva aceleiași persoane. Practicienii din unele state membre au indicat că principiul *ne bis in idem* ar fi un argument invocat de persoana suspectată/acuzată, care este cea care ar trebui în mod normal să aducă în discuție acest aspect.

Cu toate acestea, în unele rapoarte, echipele de evaluare au considerat că este oportun să încurajeze statele membre să utilizeze mijloacele de care dispun pentru a evalua dacă ar putea exista o eventuală încălcare a principiului *ne bis in idem* și le-au solicitat statelor membre care nu dispun de o bază de date centrală națională privind toate cauzele penale în curs de desfășurare și finalizate să creeze o astfel de bază de date.

10.4. Imunități sau privilegii

Potrivit articolului 11 alineatul (1) litera (a) din Directivă, recunoașterea sau executarea unui OEA poate fi refuzată în cazul în care există o imunitate sau un privilegiu în temeiul dreptului statului de executare care face imposibilă executarea OEA sau în cazul în care există norme privind determinarea sau limitarea răspunderii penale legate de libertatea presei și de libertatea de exprimare în alte mijloace de informare în masă, care fac imposibilă executarea OEA.

Astfel cum se explică în considerentul 20 al directivei, nu există o definiție comună a ceea ce constituie o imunitate sau un privilegiu în dreptul Uniunii; prin urmare, definiția exactă a acestor termeni este lăsată la latitudinea dreptului intern. Evaluările au arătat că în mai multe state membre legislația nu a stabilit un concept general de imunitate sau privilegiu. Imunitățile și privilegiile prevăzute pentru persoanele care ocupă anumite funcții și profesii sunt prevăzute în legi speciale.

Practicienii din majoritatea statelor membre nu s-au confruntat cu niciun caz în care a fost invocat acest motiv de refuz, fie în calitate de autorități emitente, fie în calitate de autorități de executare. Unii practicieni au menționat cazuri în care OEA a fost emis în scopul percheziționării unor cabinete de avocați, ridicându-se astfel problema protecției de care se bucură această profesie juridică.

Statul membru care găzduiește unele sedii ale instituțiilor UE a menționat anumite probleme specifice privind aplicarea acestui motiv de refuz. Autoritățile de executare competente au semnalat cazuri în care a fost emis un OEA pentru ridicarea de documente de la o persoană care lucrează ca funcționar al unei instituții a UE sau pentru audierea funcționarilor UE. În aceste cazuri, atunci când s-a constatat că poate surveni o problemă legată de imunități și/sau privilegii și a trebuit să fie contactată autoritatea care era competentă să ridice aceste imunități/privilegii, s-a dovedit a fi dificil să se primească un răspuns din partea instituției UE în cauză. Autoritățile de executare au decis să se adreseze statului emitent, în conformitate cu articolul 11 alineatul (5) din directivă, care prevede că atunci când competența de a ridica privilegiul sau imunitatea revine unei autorități a unei organizații internaționale, statul emitent este cel care trebuie să transmită o cerere în acest sens autorității în cauză.

Echipa de evaluare a considerat că este adecvat să recomande ca toate instituțiile UE să desemneze câte un punct de contact pentru autoritățile competente ale statelor membre pentru cazurile în care executarea unui OEA necesită cooperarea unei instituții a UE și a invitat instituțiile UE să se asigure că cererile de acest tip sunt analizate și că sunt furnizate răspunsuri statului membru în cauză.

10.5. Drepturile fundamentale

Directiva este primul instrument de recunoaștere reciprocă care prevede în mod explicit un motiv de nerecunoaștere/neexecutare legat de posibilele încălcări ale drepturilor fundamentale. În conformitate cu articolul 11 alineatul (1) litera (f) din directivă, recunoașterea sau executarea unui OEA poate fi refuzată în cazul în care există motive temeinice pentru a considera că executarea măsurii de anchetă ar fi incompatibilă cu obligațiile statului de executare în conformitate cu articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și cu Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Este interesant de remarcat că, pe baza constatărilor evaluărilor, se poate afirma că acest motiv de neexecutare nu a fost aplicat aproape niciodată în practică. A fost semnalat un singur caz în care executarea unui OEA emis în vederea unui transfer temporar a fost refuzată din cauza condițiilor de detenție nesatisfăcătoare din statul emitent.

Chestiunea drepturilor fundamentale a fost abordată, de asemenea, în cauzele privind executarea OEA emise în vederea audierii prin videoconferință a unei persoane acuzate în cursul procesului principal.

Cu toate acestea, astfel cum s-a indicat în unele rapoarte, este vorba de cazuri în care autoritățile de executare par să confunde motivul general de neexecutare referitor la „drepturile fundamentale” prevăzut la articolul 11 alineatul (1) litera (f) din directivă cu cel referitor la principiile fundamentale ale sistemului juridic al statului de executare [articolul 24 alineatul (2) litera (b) din directivă]. Aspectele referitoare la audierile prin videoconferință sunt abordate într-un mod mai detaliat în capitolul 12.3. Pentru moment, este suficient să indicăm că unele state membre refuză să execute OEA emise în vederea audierii prin videoconferință a unei persoane acuzate în faza de judecată, chiar și atunci când respectiva persoana își dă consimțământul. În astfel de cazuri, autoritățile de executare consideră că executarea OEA ar duce la încălcarea principiului nemijlocirii și/sau a altor principii fundamentale ale sistemului lor juridic. În acest context, chestiunea respectării drepturilor fundamentale ale persoanei acuzate este uneori invocată pentru a explica de ce audierile prin videoconferință sunt considerate a fi incompatibile cu principiile fundamentale ale sistemului juridic al statului de executare.

RECOMANDĂRI

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că, în conformitate cu directiva, toate motivele de nerecunoaștere/neexecutare sunt definite ca fiind opționale în legislația lor de transpunere. În plus, nu ar trebui stabilite și alte motive de nerecunoaștere/neexecutare decât cele prevăzute în directivă.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să respecte procedura de consultare obligatorie prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din directivă. În cazurile în care iau în considerare posibilitatea de a aplica oricare dintre celelalte motive de nerecunoaștere/neexecutare prevăzute în directivă, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate, înainte de a decide să nu recunoască sau să nu execute un OEA, să consulte autoritatea emitentă și, atunci când este cazul, să solicite informații suplimentare pentru a evalua în mod corespunzător dacă sunt întrunite condițiile referitoare la motivul de nerecunoaștere/neexecutare.***

PUBLIC

11.CĂILE DE ATAC

11.1. Căile de atac din statul emitent și din statul de executare

Potrivit articolului 14 alineatul (1) din directivă, statele membre trebuie să se asigure că măsurilor de anchetă indicate în OEA le sunt aplicabile căile de atac echivalente celor disponibile într-o cauză internă similară. Motivele de fond pentru emiterea OEA pot fi contestate numai printr-o acțiune inițiată în statul emitent, fără a aduce atingere garanțiilor privind drepturile fundamentale din statul de executare [articolul 14 alineatul (2)].

Pe baza constatărilor actualei runde de evaluări, la modul general, statele membre se asigură, atât în calitate de stat emitent, cât și în calitate de stat de executare, că acele căi de atac care sunt disponibile în cazuri interne similare sunt aplicabile și măsurilor de anchetă solicitate și executate în contextul OEA.

În calitate de stat de executare, doar câteva state membre prevăd o cale de atac specifică împotriva deciziei prin care se recunoaște sau se dispune executarea unui OEA. În majoritatea statelor membre, măsura de anchetă efectuată pentru a executa OEA este cea care poate fi contestată de părțile la procedură și/sau de persoana care este afectată de respectiva măsură. În conformitate cu articolul 14 alineatul (2) din directivă, legislația de transpunere a statelor membre prevede adesea în mod expres că motivele de fond care stau la baza emiterii OEA pot fi contestate numai în statul emitent.

Căile de atac variază de la un stat membru la altul: atunci când măsura de anchetă este dispusă de un procuror, în multe state membre persoana vizată poate contesta decizia în fața unui procuror superior ierarhic sau a unui judecător; atunci când măsura de anchetă necesită o decizie sau o autorizare din partea unui judecător (de exemplu, un judecător de instrucție), se poate introduce o cale de atac împotriva deciziei respective sau a ordonanței prin care este autorizată măsura în fața unei instanțe superioare. Unele state membre prevăd căi de atac împotriva unor măsuri de anchetă specifice (de exemplu, în cazul percheziților); în alte state membre, există o cale de atac generală pentru a se controla legalitatea oricărei măsuri de anchetă sau pentru a se verifica orice eventuală încălcare a drepturilor persoanei vizate.

În calitate de stat emitent, majoritatea statelor membre nu prevăd o cale de atac specifică împotriva emiterii unui OEA ca atare. Ordonanța procurorului, sau a instanței, care stă la baza OEA este cea care poate fi contestată (de exemplu, o ordonanță prin care se dispune efectuarea unei percheziții) de partea vizată în același mod ca într-o cauză internă. În plus, practicienii au subliniat că validitatea și/sau admisibilitatea probelor obținute prin intermediul unui OEA poate fi contestată în diferite etape ale procedurii penale.

În unele rapoarte, echipele de evaluare au subliniat că informațiile privind căile de atac disponibile sunt esențiale pentru a-i permite persoanei vizate să aibă acces la un control jurisdicțional eficace. Prin urmare, chiar dacă au constatat că, în cazul multor măsuri de anchetă, o cale de atac ar fi disponibilă numai *ex post*, echipele de evaluare au recomandat ca statele membre să se asigure că aceste informații sunt furnizate întotdeauna în timp util, în conformitate cu articolul 14 alineatul (3) din directivă.

S-a arătat, de asemenea, că structura căilor de atac disponibile în statul de executare și durata procedurilor relevante nu ar trebui să primejduiască funcționarea eficace a OEA prin întârzierea excesivă a transmiterii probelor obținute către statul emitent.

Subiectul căilor de atac a fost abordat în discuțiile cu avocații care asigură apărarea. Avocații din unele state membre au ridicat problema accesului limitat la conținutul OEA în statul de executare și problema insuficienței informațiilor referitoare la căile de atac disponibile în statul emitent. În mai multe state membre, avocații nu au furnizat niciun exemplu de utilizare a căilor de atac în contextul OEA. Unele rapoarte au evidențiat faptul că avocații dispun de cunoștințe limitate și de o experiență redusă cu privire la cadrul juridic al OEA, inclusiv în ceea ce privește căile de atac.

11.2. Hotărârile *Gavanozov*

Problema căilor de atac a fost de asemenea abordată din perspectiva hotărârilor pronunțate de CJUE în două cauze care prezintă elemente comune, C-324/17 (*Gavanozov I*) și C-852/19 (*Gavanozov II*), în 2019 și, respectiv, în 2021.

PUBLIC

În prima hotărâre, CJUE a oferit clarificări cu privire la tipul de informații care ar trebui incluse în secțiunea J din formularul prevăzut în anexa A. CJUE a interpretat articolul 5 alineatul (1) din directivă în raport cu secțiunea J din anexa A și a ajuns la concluzia că autoritatea judiciară a statului membru emitent nu trebuie să includă în secțiunea J o descriere a căilor de atac care sunt prevăzute în statul său membru împotriva emiterii OEA. Autoritatea emitentă trebuie numai să indice dacă „a fost deja introdusă o [cale de atac] împotriva emiterii unui ordin european de anchetă” și, dacă da, să furnizeze o descriere a căii de atac, inclusiv a măsurilor care trebuie luate și a termenelor stabilite.

În Hotărârea *Gavanozov II*, CJUE a statuat că legislația națională a unui stat membru emitent care nu prevede nicio cale de atac împotriva emiterii unui OEA având ca obiect efectuarea de percheziții, ridicarea de obiecte sau organizarea audierii martorilor prin videoconferință este incompatibilă cu articolul 14 din directivă coroborat cu articolul 24 alineatul (7) din directivă și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În consecință, în absența unor căi de atac, emiterea unui OEA pentru măsurile de anchetă sus-menționate ar fi contrară articolului 6 din directivă coroborat cu articolul 47 din cartă și cu articolul 4 alineatul (3) din TUE, iar statul de executare ar trebui să refuze recunoașterea/executarea OEA. În hotărârea sa, CJUE a afirmat că calea de atac ar trebui să-i permită părții vizate să conteste, în statul emitent, necesitatea și legalitatea unui OEA, cel puțin în raport cu motivele de fond care se află la originea emiterii acestuia.

Imediat după hotărârea *Gavanozov II*, practicienii din statele membre și-au manifestat îngrijorarea în legătură cu impactul potențial semnificativ al hotărârii asupra funcționării OEA, în special în cazul în care principiile afirmate de CJUE ar fi aplicate și în ceea ce privește alte măsuri de anchetă.

Deși situația continuă să fie fluidă și ar putea face obiectul unor evoluții ulterioare, principala constatare a actualei evaluări în legătură cu acest subiect este că hotărârea *Gavanozov II* nu a avut până în prezent un impact semnificativ asupra aplicării efective a OEA.

Majoritatea statelor membre nu intenționează să introducă modificări legislative ca urmare a hotărârii *Gavanozov II*, întrucât consideră că legislația și practicile lor naționale sunt conforme cu principiile afirmate de CJUE.

PUBLIC

În ceea ce privește OEA emise în vederea efectuării de percheziții și a ridicării de obiecte, statele membre, atunci când acționează în calitate de stat emitent, pun la dispoziție căi de atac care permit contestarea motivelor de fond care stau la baza ordonanței prin care s-a dispus percheziția sau ridicarea de obiecte. În ceea ce privește celelalte măsuri de anchetă, inclusiv audierea unui martor prin videoconferință, unele state membre au menționat posibilitatea de a formula o sesizare constituțională în cazul încălcării drepturilor fundamentale sau de a iniția o acțiune civilă în despăgubire împotriva statului pentru prejudiciul suferit ca urmare a respectivei încălcări. Cu toate acestea, legislația națională a mai multor state membre prevede că o persoană afectată de orice acțiune sau decizie emisă în cursul anchetei poate depune o plângere împotriva oricărei astfel de acțiuni sau decizii.

Echipele de evaluare au exprimat rezerve cu privire la disponibilitatea reală a unor căi de atac împotriva emiterii de OEA pentru măsuri fără caracter coercitiv în unele state membre, inclusiv pentru audierea martorilor prin videoconferință. Cu toate acestea, este dificil să se prevadă cum vor fi aplicate în practică principiile hotărârii *Gavanozov II* de către procurorii și instanțele din statele membre și există încă o anumită incertitudine cu privire la conceptul de cale de atac eficientă și la domeniul de aplicare al acestuia, cel puțin în raport cu audierea martorilor prin videoconferință și cu alte măsuri fără caracter coercitiv.

În ceea ce privește impactul hotărârii *Gavanozov II*, autoritățile competente ale statelor membre nu au semnalat, nici în calitate de autorități emitente, nici în calitate de autorități de executare, niciun caz în care executarea unui OEA a fost refuzată din cauza lipsei unor căi de atac împotriva emiterii OEA în statul emitent.

În calitate de autorități emitente, statele membre au semnalat unele cazuri în care, în urma hotărârii *Gavanozov II*, li s-a solicitat de către autoritățile de executare să furnizeze informații cu privire la existența căilor de atac în statul emitent. Aceste cereri de informații suplimentare nu au avut însă drept rezultat refuzul executării OEA.

În calitate de autorități de executare, practicienii au indicat că, pe baza hotărârii *Gavanozov I* și a principiului încrederii reciproce, atunci când primesc un OEA pentru efectuarea unei percheziții, pentru ridicarea de obiecte sau pentru audierea unui martor prin videoconferință, nu îi solicită autorității emitente să furnizeze informații cu privire la căile de atac disponibile în statul emitent. Unii practicieni au susținut că faptul ca autoritățile de executare să examineze în mod sistematic căile de atac aplicabile în statul emitent ar contraveni însești ideii de recunoaștere reciprocă. Autoritatea de executare ar trebui să solicite informații suplimentare cu privire la căile de atac disponibile numai în cazul în care există motive specifice de îngrijorare într-un caz anume.

În urma hotărârii *Gavanozov II*, un singur stat membru a creat o cale de atac specială împotriva emiterii chiar a OEA: în cazul în care persoana vizată exercită această cale de atac, instanța competentă trebuie să examineze dacă sunt îndeplinite condițiile pentru emiterea OEA. Statul membru direct implicat în cauza *Gavanozov II* a indicat că și-a modificat legislația pentru a asigura conformitatea cu hotărârea CJUE. Un alt stat membru este încă în curs de a evalua eventualele modificări pe care ar putea să le aducă legislației sale. Trebuie adăugat că, în unele state membre, deși nu au fost efectuate modificări legislative în urma hotărârii *Gavanozov II*, aplicabilitatea căilor de atac deja existente a fost extinsă în practică la OEA emise pentru audierea martorilor prin videoconferință.

PUBLIC

12. MĂSURI DE ANCHETĂ SPECIFICE

12.1. Considerații generale

Capitolul IV (articolele 22-29) din directivă conține dispoziții specifice pentru anumite măsuri de anchetă. Capitolul V (articolele 30-31) este dedicat interceptării telecomunicațiilor.

Necesitatea unei reglementări specifice a anumitor tipuri de măsuri de anchetă decurge, printre altele, din complexitatea acestora, din impactul lor asupra drepturilor fundamentale ale persoanelor afectate și din diferențele semnificative existente între sistemele de drept naționale ale statelor membre.

Prin urmare, nu este întâmplător faptul că, pentru multe dintre măsurile de anchetă în cauză, directiva prevede un motiv de neexecutare suplimentar, stabilind că executarea unui OEA poate fi refuzată în cazul în care măsura nu ar fi autorizată într-o cauză internă similară.

Actuala rundă de evaluări a arătat că existența unor norme procedurale divergente pentru anumite măsuri de anchetă poate continua să fie un factor care pune probleme în contextul cooperării judiciare. Experții au remarcat că unele sisteme de drept naționale stabilesc limite deosebit de stricte pentru anumite tipuri de măsuri de anchetă. Într-un stat membru, de exemplu, anumite forme de interceptare a telecomunicațiilor pot fi autorizate numai dacă suspectul este cunoscut.

Pentru a le permite autorităților emitente competente să obțină informații generale cu privire la normele referitoare la măsurile de anchetă din celelalte state membre, s-a recomandat ca statele membre să completeze și să actualizeze în mod corespunzător *Fiches Belges* privind măsurile de anchetă de pe site-ul RJE.

De asemenea, s-a subliniat în repetate rânduri că este și mai important ca anexa A să conțină suficiente informații privind cauza penală care face obiectul anchetei, pentru a le permite autorităților de executare să evalueze cu ușurință dacă măsura de anchetă ar fi autorizată într-o cauză internă similară.

PUBLIC

În plus, în ceea ce privește măsurile și cauzele cele mai complexe, s-a subliniat din nou faptul că contactul direct și consultările realizate cât mai repede între autoritățile competente și, atunci când este necesar, implicarea Eurojustului au o importanță capitală pentru executarea cu succes a OEA.

Pe lângă problemele care decurg din diferențele dintre legislațiile naționale ale statelor membre, actuala rundă de evaluări a indicat că unele dintre dificultățile întâmpinate de practicieni în cadrul aplicării OEA în raport cu anumite măsuri de anchetă specifice trebuie să fie abordate de legislația de la nivelul UE.

12.2. Transferul temporar

Actuala rundă de evaluări a demonstrat că transferul temporar prevăzut la articolele 22 și 23 din directivă a fost aplicat într-un număr foarte limitat de cazuri.

Autoritățile competente din mai multe state membre nu au întâlnit niciun caz în care să se recurgă la această măsură, nici în calitate de autorități emitente, nici în calitate de autorități de executare. Practicienii au subliniat că audierile prin videoconferință sunt considerate o soluție mai practică și, adesea, o soluție care respectă într-o mai mare măsură principiul proporționalității.

Cu toate acestea, un OEA în vederea unui transfer temporar ar putea fi emis pentru orice altă măsură de anchetă care necesită prezența persoanei în cauză (de exemplu, o procedură de identificare a persoanelor), iar nu numai în scopul audierii unei persoane aflate în detenție în statul de executare. În plus, unii practicieni au subliniat importanța acestei măsuri, deoarece este uneori esențial ca un martor-cheie supus unei măsuri privative de libertate într-un alt stat membru să se înfățișeze personal în fața instanței.

Uneori, au apărut probleme în ceea ce privește alegerea instrumentului corect. În general, autoritățile competente fac în mod corect distincția dintre predarea temporară bazată pe mandatul european de arestare în scopul urmăririi penale și transferul temporar realizat în temeiul OEA în scopul obținerii de probe.

PUBLIC

Astfel cum se arată în considerentul 25 al directivei, în cazul în care o persoană supusă unei măsuri privative de libertate într-un stat membru urmează să fie transferată într-un alt stat membru în scopul urmăririi penale, inclusiv al aducerii persoanei respective în fața unei instanțe pentru a fi judecată, ar trebui emis un mandat european de arestare în conformitate cu Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului. În temeiul directivei, unicul scop al transferului temporar este efectuarea unei măsuri de anchetă specifice care necesită prezența persoanei (de exemplu, audierea persoanei acuzate sau o procedură de identificare a persoanelor).

Cu toate acestea, practicienii au semnalat cazuri în care autoritățile emitente și cele de executare au avut opinii divergente cu privire la temeiul juridic care ar trebui aplicat. În unele cazuri, executarea unui OEA emis pentru a asigura prezența persoanei acuzate la proces a fost refuzată deoarece autoritatea de executare a susținut în mod corect că ar fi trebuit solicitată predarea temporară pe baza mandatului european de arestare. În majoritatea cazurilor, după o consultare adecvată, autoritatea emitentă și cea de executare au convenit asupra instrumentului care trebuie să fie utilizat.

Uneori este posibil ca diferențierea dintre cele două instrumente să fie mai puțin clară, autoritatea emitentă putând întâmpina dificultăți în a decide cu privire la temeiul juridic, luând în considerare și cerințele diferite care există în cazul mandatului european de arestare și al OEA (de exemplu, lipsa consimțământului persoanei acuzate este un motiv de neexecutare în contextul OEA).

Merită menționat un caz semnalat de un stat membru pentru a ilustra relația dintre cele două instrumente. Statul membru în cauză a primit, în temeiul directivei, o cerere foarte urgentă privind transferul temporar al unei persoane care executa o pedeapsă privativă de libertate în statul de executare. Autoritatea competentă a executat OEA cu promptitudine. Ulterior, s-a dovedit că aceeași autoritate emitentă emisese deja un mandat european de arestare în scopul urmăririi penale împotriva aceleiași persoane în aceeași cauză și că o altă autoritate competentă din același stat de executare dispusese deja predarea persoanei, însă o amânase până la terminarea executării pedepsei pe care persoana o executa în statul de executare. În acest caz, OEA pare să fi fost emis pentru a evita amânarea predării dispuse în contextul procedurii privind mandatul european de arestare.

PUBLIC

Având în vedere dificultățile practice întâmpinate uneori de practicieni, ar putea fi de folos ca Comisia să furnizeze un manual sau orientări care să acopere relația dintre OEA și alte instrumente de cooperare judiciară, inclusiv mandatul european de arestare, astfel cum se recomandă în capitolul 4.

Executarea OEA în vederea unui transfer temporar poate fi refuzată în cazul în care persoana supusă unei măsuri privative de libertate nu își dă consimțământul cu privire la aceasta [articolul 22 alineatul (2) litera (a) din directivă]. În calitate de autoritate emitentă, statele membre nu dispun de proceduri specifice pentru a stabili, înainte de emiterea și de transmiterea OEA, dacă persoana își va da consimțământul cu privire la transferul temporar. Consultarea prealabilă cu autoritățile de executare, inclusiv în ceea ce privește consimțământul persoanei vizate, a fost considerată o bună practică.

În unele state membre, contrar directivei, lipsa consimțământului persoanei supuse unei măsuri privative de libertate este un motiv de neexecutare obligatoriu. Echipele de evaluare au recomandat ca statele membre în cauză să își alinieze legislația de transpunere la directivă. Astfel cum s-a menționat în unele rapoarte, a-i permite persoanei supuse unei măsuri privative de libertate să blocheze transferul ar putea constitui un obstacol în calea cooperării judiciare. Experții au menționat situația unui OEA emis pentru transferul temporar al unui suspect/persoane acuzate pentru a participa la o procedură de identificare a persoanelor în statul emitent. Dacă lipsa consimțământului este un motiv de neexecutare obligatoriu, ar deveni imposibilă punerea în aplicare a măsurii de anchetă, împiedicând astfel obținerea probelor și subminând ancheta.

Majoritatea statelor membre au indicat că nu au întâmpinat nicio dificultate în a asigura menținerea în detenție în statul emitent a unei persoane transferate în timpul transferului, întrucât OEA este considerat un temei juridic suficient pentru lipsirea de libertate. În unele state membre, autoritatea competentă trebuie să dispună o măsură privativă de libertate națională pe baza OEA.

12.3. Audierea prin videoconferință

Audierea martorilor, a experților, a suspecților și a persoanelor acuzate prin videoconferință, reglementată de articolul 24 din directivă, este o măsură de anchetă care este solicitată și executată frecvent atât în faza de cercetare, cât și în faza de judecată.

Astfel cum s-a subliniat în unele rapoarte, desfășurarea de audieri prin videoconferință în cadrul procedurilor penale este o abordare inovatoare, care a revoluționat modul în care sunt obținute și prezentate probele, sporind eficiența sistemelor judiciare și accelerând înfăptuirea justiției. În plus, în timpul pandemiei de COVID-19, mai multe state membre au introdus sau au extins utilizarea videoconferințelor în cauzele interne pentru a asigura continuitatea înfăptuirii justiției, adoptând în același timp măsurile tehnice necesare pentru a îmbunătăți funcționarea sistemelor de videoconferință.

Articolul 24 alineatul (2) prevede că, pe lângă motivele de nerecunoaștere sau neexecutare menționate la articolul 11, executarea unui OEA în vederea unei audieri prin videoconferință poate fi, de asemenea, refuzată dacă: (a) persoana suspectată sau acuzată nu își dă consimțământul; sau (b) executarea unei asemenea măsuri de anchetă într-un caz particular ar fi contrară principiilor fundamentale ale dreptului statului de executare.

Mai multe state membre au transpus lipsa consimțământului suspectului sau al persoanei acuzate ca motiv de neexecutare obligatoriu. În ceea ce privește celelalte motive de neexecutare, echipele de evaluare au invitat statele membre în cauză să își alinieze legislația de transpunere la directivă.

Următoarele două subcapitole abordează două subiecte diferite care au însă legătură între ele. Primul se referă la videoconferințele solicitate în vederea audierii suspectului/persoanei acuzate în scopul strângerii de probe (de exemplu, adresarea de întrebări suspectului/persoanei acuzate de către procuror sau de către instanță), în timp ce al doilea se referă la videoconferințe ca mijloc de asigurare a participării de la distanță a persoanei acuzate la procesul său principal care se desfășoară în alt stat membru.

12.3.1. Audierea suspectului/persoanei acuzate în faza de cercetare și în faza de judecată în scop probatoriu

În majoritatea statelor membre, autoritățile competente pot emite și executa OEA în vederea audierii unui suspect sau a unei persoane acuzate atât în cursul anchetelor, cât și în faza de judecată. Unele state membre, în cazul în care prezența fizică la proces a persoanei acuzate este obligatorie, nu pot emite OEA în vederea audierii unei persoane acuzate în faza de judecată, dar pot executa astfel de OEA.

PUBLIC

Unele state membre nu permit însă niciodată emiterea și executarea OEA în vederea audierii unei persoane acuzate în faza de judecată, indiferent de consimțământul acesteia. Statele membre în cauză consideră că audierea persoanei acuzate prin videoconferință în faza de judecată ar încălca principiul nemijlocirii și ar constitui o încălcare a dreptului la un proces echitabil și a dreptului de a avea acces (nemijlocit) la un avocat care să îi asigure apărarea.

Echipele de evaluare s-au referit la faptul că principiul nemijlocirii și dreptul la apărare pot face obiectul unor limitări atunci când acest lucru este necesar și proporțional pentru a răspunde unor interese publice relevante, astfel cum se confirmă în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului[13].

De asemenea, s-a arătat că audierea unei persoane acuzate prin videoconferință în scop probatoriu nu duce în mod necesar la încălcarea dreptului la apărare al persoane respective și că pot fi create condiții eficace pentru a asigura o comunicare directă și confidențială între persoana acuzată și avocatul său.

În plus, în temeiul articolului 24 alineatul (2) litera (b) din directivă, executarea OEA poate fi refuzată dacă audierea prin videoconferință *într-un caz particular* ar fi contrară principiilor fundamentale ale dreptului statului de executare, obligând astfel autoritatea de executare să evalueze dacă *circumstanțele specifice ale cazului* indică faptul că executarea OEA ar duce la o încălcare sau o limitare a drepturilor persoanei acuzate care ar fi incompatibilă cu principiile fundamentale ale dreptului statului de executare.

Echipele de evaluare și mai mulți practicieni au subliniat, de asemenea, că audierea prin videoconferință ar putea fi o alternativă proporțională la alte măsuri mai invazive, cum ar fi transferul temporar și chiar predarea realizată pe baza unui mandat european de arestare, astfel cum se sugerează în considerentul 26 al directivei.

Având în vedere cele de mai sus, s-a recomandat ca statele membre în cauză să își reconsidere legislația și/sau practica pentru a fi în măsură, în funcție de circumstanțele cazului, să execute OEA emise pentru audierea unei persoane acuzate prin videoconferință în scop probatoriu și în faza de judecată.

[13] A se vedea hotărârile Marcello Viola împotriva Italiei, cererea nr. 45106/04, 5 octombrie 2006; Sakhnovskiy împtoriva Rusiei, cererea nr. 21272/03, 2 noiembrie 2010; Boyets împotriva Ucrainei, cererea nr. 20963/08, 30 ianuarie 2018 și Dijkhuizen împotriva Țărilor de Jos, cererea nr. 61591/16, 9 iunie 2021.

12.3.2. Audierea prin videoconferință pentru a asigura participarea persoanei acuzate la procesul principal

Actuala rundă de evaluări a abordat și chestiunea dacă un OEA pentru audierea prin videoconferință poate fi emis cu scopul de a asigura participarea de la distanță a persoanei acuzate pe parcursul întregului proces principal dintr-un alt stat membru.

Această chestiune cuprinde două aspecte diferite.

Se pune problema, în primul rând, dacă participarea de la distanță prin videoconferință a persoanei acuzate la procesul său este compatibilă cu respectarea dreptului la un proces echitabil și, în al doilea rând, dacă aceasta se încadrează în domeniul de aplicare al directivei, dat fiind că participarea persoanei acuzate la procesul principal nu este (întotdeauna) legată de obținerea de probe.

Mai multe state membre emit și execută astfel de OEA, în special în cazul în care persoana acuzată își dă consimțământul. Abordarea lor se bazează pe o serie de considerații, unele dintre ele putând fi rezumate după cum urmează.

O astfel de practică, în opinia acestor state membre, pare să fie conformă cu spiritul directivei. În considerentul 26 se indică în mod explicit că autoritățile emitente trebuie să analizeze dacă un OEA pentru audierea prin videoconferință a unui suspect sau a unei persoane acuzate ar putea reprezenta o alternativă eficace la mandatul european de arestare. Astfel, practicienii au subliniat că executarea OEA emise pentru a asigura participarea de la distanță a persoanei acuzate la procesul principal dintr-un alt stat membru este un mijloc eficace de a evita utilizarea disproporționată a mandatelor europene de arestare. După cum au susținut unii practicieni, emiterea unui mandat european de arestare pentru a asigura participarea persoanei acuzate la proces ar trebui să se facă „în ultimă instanță”.

În plus, în cazul în care persoana acuzată își dă consimțământul, participarea sa prin videoconferință la procesul principal dintr-un alt stat membru este o opțiune mult mai bună decât judecarea în lipsă. În astfel de situații, videoconferințele pot fi considerate un instrument care facilitează exercitarea dreptului la apărare al persoanei acuzate.

PUBLIC

S-a arătat că legislația națională a mai multor state membre prevede participarea de la distanță a persoanei acuzate la procesul său în cauzele interne, însă sub rezerva îndeplinirii unor condiții specifice menite să protejeze dreptul la apărare. Practicienii dintr-un stat membru au subliniat că persoana acuzată are dreptul de a fi ascultată și de a face declarații în orice moment pe parcursul procesului principal potrivit dreptului național (de exemplu, dreptul de a formula observații cu privire la declarațiile martorilor). Prin urmare, un OEA emis pentru a asigura participarea unei persoane acuzate prin videoconferință are, de asemenea, o funcție probatorie.

În cursul evaluărilor, s-a făcut referire și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului menționată în subcapitolul precedent, potrivit căreia participarea unei persoane acuzate la procedura penală prin videoconferință nu contravine în sine Convenției europene a drepturilor omului, cu condiția ca recurgerea la o astfel de măsură să urmărească un scop legitim și ca condițiile în care este realizată să permită respectarea garanțiilor procedurale, inclusiv a dreptul la un proces echitabil, și exercitarea efectivă a dreptului la apărare.

Echipele de evaluare au fost adesea de acord cu aceste considerații.

Merită menționat faptul că, la 4 iulie 2024, CJUE a abordat problema participării unei persoane acuzate la procesul principal prin videoconferință în cadrul unei trimiteri preliminare referitoare la interpretarea articolului 8 alineatul (1) din Directiva (UE) 2016/343[14]. În hotărârea sa, CJUE a concluzionat că articolul 8 alineatul (1) din directiva sus-menționată trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un inculpat să poată participa, la cererea sa expresă, la ședințele procesului său prin videoconferință, dreptul la un proces echitabil trebuind, pe de altă parte, să fie garantat[15]. Această hotărâre, deși nu oferă un răspuns la întrebarea dacă un OEA poate fi emis pentru a asigura participarea de la distanță a persoanei acuzate, indică faptul că participarea persoanei acuzate la procesul său prin videoconferință nu contravine în sine dreptului la un proces echitabil garantat de dreptul UE.

[14] Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.
[15] CJUE, hotărârea din 4 iulie 2024 pronunțată în cauza C-760/22, FP și alții.

Cu toate acestea, unele state membre consideră, susținând cu fermitate acest lucru, că un OEA nu poate fi niciodată emis și executat în vederea audierii prin videoconferință a unei persoane acuzate pentru a asigura participarea acesteia la procesul principal dintr-un alt stat membru, chiar dacă persoana acuzată își dă consimțământul.

Acestea sunt de părere că executarea unor astfel de OEA, în general, ar fi contrară principiilor fundamentale ale sistemului lor juridic și ar încălca dreptul la apărare al persoanei acuzate.

În plus, aceste state membre susțin că audierea unei persoane acuzate prin videoconferință pe parcursul întregului proces principal nu se încadrează în domeniul de aplicare al directivei. Potrivit articolului 1 din directivă, un OEA poate fi emis pentru a pune în aplicare una sau mai multe măsuri de anchetă în statul de executare în scopul obținerii de probe, iar participarea persoanei acuzate la procesul principal nu este (întotdeauna) legată de obținerea de probe. În ceea ce privește considerentul 26, s-a arătat, de asemenea, că acest considerent tratează OEA ca fiind o posibilă alternativă la mandatul european de arestare în cazurile în care OEA în vederea audierii suspectului/persoanei acuzate este emis în scop probatoriu.

În cursul actualei runde de evaluări, atât experții, cât și practicienii au urmărit îndeaproape evoluțiile cu privire la această chestiune legate de cererea de decizie preliminată aflată pe rolul CJUE (cauzele conexate C-255/23 și C-285/23). Una dintre întrebările adresate CJUE a fost dacă articolul 24 alineatul (1) din directivă ar trebui interpretat în sensul că audierea unei persoane acuzate prin videoconferință include și participarea acestei persoane acuzate prin videoconferință la proces într-un alt stat membru decât statul său membru de reședință.

Însă la 6 iunie 2024, CJUE a stabilit că nu este necesar să se pronunțe cu privire la cererile de decizie preliminară, întrucât instanța de trimitere nu a suspendat procedura națională în așteptarea deciziei CJUE[16].

O altă cerere de decizie preliminară cu privire la aceeași chestiune se află în prezent pe rolul CJUE, care ar putea oferi unele orientări în viitorul apropiat[17].

[16] CJUE, hotărârea din 6 iunie 2024 pronunțată în cauzele conexate C-255/23 și C-285/23, AVVA și alții, punctul 38.

[17] Cauza C-325/24, Bissilli, introdusă la 2 mai 2024.

Având în vedere diferențele de opinii care există în rândul statelor membre și faptul că, în opinia multor practicieni, participarea de la distanță a unei persoane acuzate la procesul principal dintr-un alt stat membru poate fi un instrument util pentru intensificarea cooperării judiciare și un mijloc eficace de asigurare a utilizării proporționale a altor instrumente juridice, mai invazive, echipele de evaluare au invitat Comisia să abordeze această chestiune prin intermediul legislației. Unele echipe de evaluare au sugerat ca directiva să fie modificată și să fie extins domeniul de aplicare al articolului 24, în timp ce alte echipe de evaluare au invitat Comisia să abordeze chestiunea dintr-o perspectivă mai generală, ținând seama și de alte instrumente, deoarece asigurarea participării de la distanță a persoanei acuzate la un proces dintr-un alt stat membru nu este (întotdeauna) legată de obținerea de probe.

12.3.3. Audierea prin videoconferință fără emiterea unui OEA

În timpul vizitelor la fața locului din cadrul actualei runde de evaluări, au avut loc discuții frecvente și uneori animate cu privire la practica anumitor state membre constând în faptul că autoritățile competente, în cazurile în care persoana vizată își dă consimțământul, organizează audieri prin videoconferință contactând direct martorul, suspectul sau persoana acuzată aflată într-un alt stat membru, pentru a-i permite persoanei vizate să participe la proceduri și să depună mărturie, fără a emite un OEA („videoconferințe directe”). Legislațiile anumitor state membre prevăd posibilitatea de a efectua audieri transfrontaliere prin videoconferință fără emiterea unui OEA. Un stat membru a subliniat că, uneori, autoritatea judiciară care autorizează videoconferința în cauzele interne ar putea să nu fie conștientă de faptul că persoana vizată participă la videoconferință dintr-un alt stat membru în care se află (temporar). Un alt stat membru a subliniat că efectuarea de audieri transfrontaliere fără emiterea unui OEA se bazează pe consimțământul și pe cooperarea voluntară a persoanei vizate și reprezintă o situație similară cu cea în care un martor/suspect aflat într-un alt stat membru trimite în mod voluntar prin e-mail acte sau documente autorităților de anchetă.

Unele echipe de evaluare, deși recunosc avantajele practice ale acestei metode, au considerat că această practică nu este conformă cu directiva.

Unele state membre au indicat că această practică contravine principiului suveranității statului membru în care se află persoana care urmează să fie audiată.

De asemenea, în ceea ce privește chestiunea audierilor transfrontaliere fără un OEA, experții și practicienii așteptau clarificări din partea CJUE. Una dintre întrebările adresate CJUE în cauzele conexate C-255/23 și C-285/23 a fost dacă instanța care instrumentează cauza poate organiza o audiere prin videoconferință fără emiterea unui OEA, prin simpla trimitere către persoana în cauză a linkului care permite conectarea la videoconferință din statul său membru de reședință. După cum s-a menționat mai sus, CJUE a stabilit că nu este necesar să se pronunțe cu privire la aceste cereri.

Având în vedere cele de mai sus și în lipsa unei clarificări din partea CJUE, echipele de evaluare au recomandat ca statele membre în cauză să reconsidere practica constând în audierea persoanelor situate într-un alt stat membru prin videoconferință fără a emite un OEA.

12.3.4. Dificultăți practice

În cursul evaluărilor, au fost abordate aspecte legate de organizarea audierilor prin videoconferință și au fost identificate unele bune practici.

Au fost semnalate mai multe cazuri în care a fost extrem de dificil să se respecte data propusă pentru audiere de către autoritățile emitente, deoarece data propusă era prea apropiată de data la care a fost primit OEA. Prin urmare, s-a recomandat ca OEA în vederea audierii prin videoconferință să fie trimise cu mult timp înainte, să indice un interval de timp în care să aibă loc audierea și să prevadă date alternative. Acest lucru ar face ca autoritatea de executare să dispună de timp suficient pentru a localiza și a convoca persoana care urmează să fie audiată și pentru a rezerva o sală de judecată echipată în mod corespunzător, ținând seama, în același timp, de programul de lucru al autorității de executare. De asemenea, s-a recomandat ca, atunci când este posibil, să fie indicată durata preconizată a audierii.

Practicienii au semnalat și cazuri în care au fost întâmpinate dificultăți tehnice în ceea ce privește realizarea unei videoconferințe din cauza incompatibilității diferitelor sisteme sau dispozitive de videoconferință utilizate de autoritățile emitente și de autoritățile de executare. Unele state membre au sugerat că cel mai bine ar fi să existe o soluție tehnică la nivelul UE pentru organizarea videoconferințelor, pentru a surmonta astfel de probleme tehnice. Prin urmare, Comisia a fost invitată să examineze posibilitatea de a furniza un sistem securizat și interoperabil pentru videoconferințele transfrontaliere care ar putea fi utilizat de toate statele membre.

PUBLIC

S-a considerat a fi o bună practică includerea în secțiunea H2 din anexa A a unor informații tehnice și a datelor de contact ale unui tehnician în vederea stabilirii unei conexiuni între autoritățile emitente și autoritățile de executare. De asemenea, s-a sugerat ca anexa A să includă o căsuță specifică pentru datele de contact tehnice necesare pentru a asigura buna desfășurare a unei videoconferințe.

Un stat membru a fost felicitat pentru că a implementat în cadrul sistemului judiciar un sistem automat de rezervare pentru videoconferințe, care permite și introducerea în prealabil a datelor de contact și a celor tehnice și asigură corectitudinea acestor date.

O altă bună practică a fost considerată a fi existența unui formular standard elaborat de autoritățile de executare ale unui stat membru și trimis autorităților emitente în vederea colectării tuturor informațiilor tehnice necesare pentru a facilita desfășurarea videoconferinței și a evita, pe cât posibil, problemele tehnice.

Pe baza constatărilor actualei runde de evaluări, se poate afirma că, în general, statele membre pun la dispoziția autorităților competente echipamente sigure și adecvate pentru a organiza și a desfășura în mod eficient audieri prin videoconferință. Unele state membre în privința cărora au fost identificate deficiențe au fost încurajate să ia măsuri suplimentare pentru a se asigura că autorităților competente li se vor pune la dispoziție instalații și echipamente adecvate pentru videoconferințe.

12.4. Audierea prin teleconferință

OEA emise pentru audierea unei persoane în calitate de martor sau de expert prin teleconferință în temeiul articolului 25 din directivă sunt foarte rare.

Majoritatea statelor membre nu s-au confruntat încă cu această măsură de anchetă, nici în calitate de stat emitent, nici în calitate de stat de executare. Astfel cum s-a subliniat în cursul evaluărilor, având în vedere utilizarea tot mai frecventă a audierilor prin videoconferință, audierile prin teleconferință sunt în prezent oarecum depășite, deși ar putea să fie utile în practică (de exemplu, ca alternativă în cazul în care survin probleme tehnice în organizarea unei videoconferințe).

În puținele cazuri în care s-a aplicat această măsură de anchetă, statele membre nu au întâmpinat nicio dificultate în ceea ce privește procedurile și formalitățile aferente audierilor prin intermediul teleconferințelor.

Unele state membre pot executa un OEA emis în scopul realizării unei audieri prin teleconferință, dar nu pot emite un astfel de OEA deoarece o teleconferință nu poate fi utilizată ca măsură de anchetă potrivit legislației lor interne. Unele state membre nu au transpus articolul 25 din directivă, iar legislația lor nu prevede această măsură de anchetă. Prin urmare, în cazul în care primesc o cerere de desfășurare a unei audieri prin teleconferință, după consultarea autorității emitente, autoritățile din respectivele state membre sugerează înlocuirea acesteia cu o audiere prin videoconferință.

12.5. Informații privind conturile bancare și alte conturi financiare și operațiunile bancare și alte operațiuni financiare

În timp ce articolele 26 și 27 din directivă reglementează OEA emise pentru a obține informații existente privind conturile bancare și alte conturi financiare și, respectiv, operațiunile bancare și alte operațiuni financiare, articolul 28 alineatul (1) litera (a) se referă la obținerea în timp real de informații cu privire la operațiuni care urmează să fie efectuate în viitor (monitorizarea operațiunilor bancare și a altor operațiuni financiare).

Nu este surprinzător faptul că actuala rundă de evaluări a demonstrat că OEA emise pentru a obține informații bancare sunt foarte frecvente în practică. Este bine cunoscut faptul că din ce în ce mai multe anchete – de la cea mai simplă până la cea mai complexă și sensibilă – se bazează în mare măsură pe colectarea de informații bancare.

Cadrele juridice naționale referitoare la aceste măsuri de anchetă diferă semnificativ de la un stat membru la altul. În unele state membre, este necesară o hotărâre judecătorească pentru a obține informații privind operațiunile bancare, în timp ce în alte state membre este suficientă o ordonanță a unui procuror sau chiar o solicitare din partea poliției. În majoritatea statelor membre, nu există limitări legate de statutul procesual al persoanei (de exemplu, suspect, martor, victimă) ale cărei informații financiare sunt solicitate, singura condiție fiind ca informațiile solicitate să fie relevante pentru anchetă. În câteva state membre, informațiile bancare pot fi furnizate numai în ceea ce privește anumite infracțiuni identificate explicit sau în ceea ce privește infracțiuni în cazul cărora pedeapsa prevăzută depășește un anumit prag. Unii practicieni au subliniat că existența unor restricții severe privind utilizarea acestor măsuri de anchetă ar constitui un obstacol semnificativ în calea anchetării eficace a infracțiunilor transfrontaliere grave.

Aproape toate statele membre au un registru centralizat de conturi bancare în care sunt enumerate toate conturile bancare deținute în țară de persoanele fizice și juridice. Autoritățile de aplicare a legii au adesea acces direct la aceste registre. Existența unui registru central facilitează și accelerează în mare măsură executarea OEA. Prin urmare, echipele de evaluare au încurajat statele membre care nu au instituit încă un registru centralizat să îl creeze, ținând seama și de obligațiile care decurg din Directiva (UE) 2015/849[18], și să includă în registrul lor date privind conturile deținute în toate băncile.

În contextul măsurilor de anchetă care vizează colectarea de informații bancare, a fost discutată practica referitoare la OEA care conțin solicitări „în cascadă". Într-un scenariu obișnuit, autoritatea emitentă solicită confirmarea faptului că persoana suspectată deține un cont bancar și, în caz afirmativ, să i se furnizeze informații cu privire la operațiunile bancare ale persoanei suspectate; pe baza rezultatului, sunt solicitate informații privind operațiunile subsecvente, pentru a se merge pe urma banilor. Deși statele membre nu au semnalat, în general, dificultăți în ceea ce privește executarea unor astfel de OEA, unii practicieni au exprimat rezerve cu privire la această practică și au remarcat că astfel de OEA ar putea fi uneori „excesive" și ar putea însemna că autoritatea de executare nu numai că efectuează măsuri de anchetă, ci trebuie de asemenea să analizeze probele colectate pentru a efectua următoarele demersuri de anchetă care i-au fost solicitate. În unele cazuri, consultările cu autoritatea emitentă în timpul executării OEA s-au dovedit a fi utile.

În cursul evaluărilor, practicienii au făcut unele sugestii pentru îmbunătățirea executării OEA emise pentru colectarea de informații bancare.

[18] Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei.

În unele state membre, informațiile privind conturile bancare și tranzacțiile financiare sunt, de obicei, colectate și transmise autorității emitente în format electronic. Pentru a se asigura transmiterea rapidă a informațiilor bancare, s-a recomandat ca toate statele membre să aibă în vedere posibilitatea de a face astfel încât băncile și celelalte instituții financiare, precum și autoritățile de executare, să poată prelucra informațiile bancare în format electronic. Această practică le permite organelor de anchetă ale statului emitent să prelucreze și să analizeze într-un mod mai practic aceste cantități de date care sunt uneori extrem de mari. În acest context, s-a sugerat că ar fi util să existe o secțiune specifică în anexa A cu privire la informațiile tehnice necesare pentru primirea datelor bancare în format electronic.

În conformitate cu articolul 19 alineatul (4) din directivă, în general băncilor și celorlalte instituții financiare li se dispune de către autoritățile de executare sau sunt obligate de lege să nu divulge clienților lor nicio informație referitoare la solicitarea de date bancare sau la anchetele penale aflate în curs de desfășurare. În unele state membre, divulgarea neautorizată către clienți a unei solicitări poate constitui infracțiune. În cursul evaluării, au fost semnalate doar câteva cazuri în care informațiile au fost divulgate clienților băncilor în contextul executării OEA.

Dreptul câtorva state membre nu le permite autorităților de anchetă și autorităților judiciare să dispună sau să solicite monitorizarea în timp real a conturilor bancare, nici în cauzele interne, nici atunci când execută un OEA. Practicienii au afirmat că ar fi salutară introducerea acestei măsuri, deoarece aceasta ar putea fi un instrument de anchetă foarte util. Statele membre în cauză au fost încurajate să aibă în vedere modificarea legislației lor pentru a prevedea în mod expres posibilitatea monitorizării în timp real a conturilor bancare.

12.6. Interceptarea telecomunicațiilor

Dreptul național al majorității statelor membre prevede că interceptarea telecomunicațiilor poate fi autorizată (i) pentru anchetarea infracțiunilor grave (indicate în cadrul unei liste de infracțiuni sau prin referire la limitele pedepsei); (ii) în cazul în care există motive să se bănuiască faptul că o infracțiune gravă a fost săvârșită sau este pe cale să fie săvârșită; (iii) în cazul în care interceptarea este indispensabilă sau necesară pentru a obține probe care, altfel, ar fi imposibil sau foarte dificil de obținut.

Cu toate acestea, deși aceste principii generale există în toate statele membre, cadrele juridice naționale diferă în mod semnificativ. În unele state membre, anumite forme de interceptare a telecomunicațiilor pot fi autorizate numai pentru un număr foarte limitat de infracțiuni (de exemplu, terorismul sau infracțiunile împotriva securității statului). Unele state membre au norme deosebit de stricte în cazul în care interceptarea privește persoane care nu sunt suspectate de a fi comis o infracțiune, dar care sunt totuși persoane care prezintă interes pentru anchetă. În unele state membre, utilizarea programelor de spionare este interzisă.

În cursul evaluărilor, statele membre au semnalat, atât în calitate de autorități emitente, cât și de autorități de executare, cazuri în care executarea unui OEA pentru interceptarea telecomunicațiilor a fost refuzată pentru motivul că măsura nu ar fi fost autorizată într-o cauză internă similară.

În unele rapoarte, echipele de evaluare au indicat că existența unor norme interne foarte stricte privind autorizarea interceptării telecomunicațiilor are implicații pentru cooperarea judiciară în materie penală și ar putea împiedica lupta împotriva formelor grave de criminalitate transnațională.

12.6.1. Înțelesul și sfera noțiunii de „interceptare a telecomunicațiilor”

Actuala rundă de evaluări a confirmat faptul că principala problemă legată de aplicarea acestei măsuri de anchetă este noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor”.

Directiva nu definește noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor”, nici în articolele 30 sau 31 (interceptarea telecomunicațiilor), nici în articolul 2 (definiții) sau în considerentele sale. Această noțiune nu este definită nici în vreun alt act legislativ european. Prin urmare, nu există o înțelegere uniformă în cadrul Uniunii Europene, iar practicienii au opinii diferite cu privire la întrebarea dacă anumite măsuri de anchetă, cum ar fi urmărirea prin GPS, plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism, instalarea de programe de spionare pe un dispozitiv pentru a intercepta conversațiile la sursă sau supravegherea audio/video intră sub incidența articolelor 30 și 31 din directivă.

PUBLIC

Unele state membre au adoptat o interpretare strictă, conform căreia interceptarea telecomunicațiilor acoperă numai monitorizarea și înregistrarea comunicațiilor care au loc prin intermediul unui sistem de telecomunicații, de orice tip, cum ar fi interceptarea comunicațiilor telefonice sau a celor efectuate prin mijloace electronice, excluzând astfel interceptarea comunicațiilor dintre persoane care se află în același loc, efectuată fie cu ajutorul unui dispozitiv tehnologic (de exemplu, un dispozitiv pe care a fost instalat un program de spionare), fie cu ajutorul unui microfon ascuns. Potrivit acestei interpretări stricte, aceste măsuri se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 28 din directivă, care reglementează măsurile de anchetă ce implică colectarea de probe în timp real. Statele membre care adoptă această interpretare restrictivă susțin că articolele 30 și 31 se referă la „telecomunicații" și, prin urmare, nu acoperă alte „comunicații" care au loc fără utilizarea vreunui tip de tehnologie de telecomunicații.

Alte state membre au adoptat o noțiune mai largă și consideră că articolele 30 și 31 sunt aplicabile și altor măsuri precum interceptarea comunicațiilor care au loc între persoane care se află în același loc, cum ar fi plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism, supravegherea prin intermediul programelor de spionare instalate pe un dispozitiv și supravegherea audio/video în locuri private. Unele state membre includ urmărirea prin GPS în noțiunea de interceptare a telecomunicațiilor.

În hotărârea pronunțată la 30 aprilie 2024 în cauza M.N. (EncroChat), CJUE a oferit unele clarificări, statuând că infiltrarea de dispozitive terminale în vederea colectării datelor de trafic, de localizare și de comunicații ale unui serviciu de comunicații bazat pe internet constituie o „interceptare a telecomunicațiilor" în sensul articolului 31 alineatul (1) din directivă.

Cu toate acestea, nu este încă clar dacă același lucru este valabil și în ceea ce privește alte tipuri de măsuri de anchetă, cum ar fi plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism sau urmărirea prin GPS.

12.6.2. Mecanismul de notificare prevăzut la articolul 31

Toate rapoartele au subliniat că avantajul major al articolului 31 este posibilitatea efectuării unei notificări „în curs de desfășurare" sau „*ex post*" într-o formă simplificată (anexa C). Mecanismul de notificare este esențial pentru a le permite statelor membre să continue să efectueze măsuri de anchetă, cum ar fi interceptarea comunicațiilor telefonice sau a celor efectuate prin mijloace electronice, urmărirea prin GPS sau plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism, pe teritoriul unui alt stat membru din partea căruia nu este necesară asistență tehnică și în care persoana care face obiectul măsurilor se poate deplasa sau s-a deplasat deja (uneori în mod neașteptat).

Statele membre care adoptă o interpretare restrictivă a noțiunii de „interceptare a telecomunicațiilor” nu acceptă notificări în temeiul articolului 31 pentru măsuri care nu se încadrează în interpretarea pe care ele o dau noțiunii respective. În consecință, în cazul în care un vehicul în care a fost plasat un dispozitiv de supraveghere sau un vehicul în care a fost instalat un dispozitiv GPS intră pe teritoriul lor, acestea solicită emiterea unui OEA (anexa A), de obicei în temeiul articolului 28, înainte de trecerea frontierei, deoarece plasarea unui dispozitiv de supraveghere într-un autoturism sau urmărirea prin GPS nu sunt considerate interceptări ale telecomunicațiilor. Articolul 28 din directivă nu este însoțit însă de un mecanism de notificare similar celui prevăzut la articolul 31 din directivă.

Echipele de evaluare au subliniat că necesitatea unui mecanism de notificare *ex post* pare a fi și mai mare dacă se ia în considerare că, în multe cazuri, faptul că o persoană care face obiectul unei interceptări a trecut o frontieră este cunoscut de abia în timpul interceptării și adesea după ce interceptarea a fost efectuată. În astfel de cazuri, emiterea unui OEA (anexa A) nu este fezabilă, iar utilizarea unei notificări „în curs” sau „*ex post*” este indispensabilă pentru a garanta admisibilitatea ca probă a materialului interceptat.

În cursul evaluărilor, practicienii au făcut diferite propuneri cu privire la posibile modificări ale directivei. S-a propus ca domeniul de aplicare al articolelor 30 și 31 să fie extins prin înlocuirea termenului „telecomunicații” cu termenul „comunicații” pentru a clarifica faptul că se intenționează ca toate formele de comunicare să fie acoperite; în alte cazuri, s-a sugerat că ar trebui să fie introduse dispoziții specifice pentru a reglementa plasarea de dispozitive de supraveghere în autoturisme și urmărirea prin GPS sau că ar trebui să fie creat un mecanism de notificare similar cu cel prevăzut la articolul 31 pentru măsurile de supraveghere care intră sub incidența articolului 28.

PUBLIC

Toate echipele de evaluare au fost de acord că Comisia ar trebui să adopte inițiativa legislativă necesară pentru a clarifica noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor”. În plus, pentru toate măsurile menționate anterior, în cazul în care nu este necesară asistență tehnică din partea statului membru în care se află persoana care face obiectul măsurii, ar trebui să se prevadă un mecanism de notificare similar celui prevăzut la articolul 31 din directivă.

12.6.3. Transmiterea interceptărilor

Articolul 30 alineatul (6) din directivă prevede că un OEA pentru interceptarea telecomunicațiilor poate fi executat prin (a) transmiterea imediată a telecomunicațiilor către statul emitent sau (b) interceptarea, înregistrarea și transmiterea ulterioară a rezultatului interceptării telecomunicațiilor către statul emitent.

Deși mai multe state membre au semnalat că dispun de mijloacele tehnice necesare pentru a transmite imediat statului emitent telecomunicațiile interceptate, reiese că, în majoritatea cazurilor, statul de executare colectează materialul interceptat și îl transmite ulterior statului emitent. Cu toate acestea, practicienii au semnalat că au fost găsite soluții ad-hoc, ținând seama de nevoile autorității emitente. În unele cazuri, materialul interceptat a fost transmis autorității emitente cu o ușoară întârziere (de exemplu, câteva ore).

S-a observat că transmiterea imediată a telecomunicațiilor interceptate ridică, de asemenea, probleme juridice în ceea ce privește verificarea unei operațiuni de interceptare aflate în curs. Legislația anumitor state membre prevede obligații specifice pentru autoritatea care efectuează interceptarea telecomunicațiilor, inclusiv obligația de a șterge acele părți ale materialului interceptat care se referă la conversațiile dintre persoana suspectată și avocatul său sau obligația de a informa persoana interceptată după încheierea procedurii penale. În cazul în care telecomunicațiile interceptate sunt transmise imediat statului emitent, este dificil ca autoritatea de executare să îndeplinească obligațiile sus-menționate.

PUBLIC

Practicienii au discutat dacă ar fi posibil să se transfere controlul ulterior al interceptării către statul emitent în temeiul articolului 30 alineatul (5) din directivă, potrivit căruia statul de executare poate condiționa acordul său de orice condiții care ar fi respectate într-o cauză internă similară. Întrucât există opinii diferite cu privire la această chestiune, într-un raport echipa de evaluare a solicitat Comisiei să abordeze această chestiune la nivel legislativ pentru a clarifica în ce condiții ar fi posibil să i se permită statului de executare să își transfere obligațiile în materie de control ulterior al interceptării către statul emitent, în special în cazurile care implică interceptări transmise imediat statului emitent.

12.7. Supravegherea transfrontalieră

În considerentul 9 se afirmă că Directiva privind OEA nu ar trebui să se aplice supravegherii transfrontaliere menționate în Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen (CAAS).

Articolul 40 din CAAS reglementează supravegherea transfrontalieră ca măsură de cooperare polițienească. Astfel, articolul 40 face parte din titlul III capitolul 1 din CAAS, care este consacrat cooperării polițienești. În opinia unor state membre, articolul 40 din CAAS nu reglementează supravegherea transfrontalieră dispusă de autoritățile judiciare, în timp ce alte state membre consideră o astfel de solicitare ca fiind o formă de asistență judiciară.

Actuala rundă de evaluări a arătat în mod clar că relația dintre Directiva privind OEA și CAAS este destul de problematică în domeniul supravegherii transfrontaliere și că statele membre urmează abordări și practici diferite. Există diferențe între statele membre în ceea ce privește aspectul dacă și măsura în care supravegherea transfrontalieră este o măsură care ține de cooperarea polițienească (articolul 40 din CAAS) sau de cooperarea judiciară. Acest lucru a determinat mai multe echipe de evaluare să recomande ca problema să fie abordată de UE la nivel legislativ.

Unele state membre consideră că supravegherea transfrontalieră este doar o formă de cooperare polițienească și, prin urmare, consideră că directiva nu este aplicabilă. Alte state membre sunt însă de părere că supravegherea transfrontalieră poate fi considerată și ca fiind o măsură de anchetă cu caracter judiciar și un mijloc de strângere de probe și, prin urmare, directiva ar trebui să fie aplicabilă. Pe baza considerentului 9 al directivei, unele state membre au indicat în mod explicit în legislația lor de transpunere că supravegherea transfrontalieră nu intră în domeniul de aplicare al OEA.

Majoritatea echipelor de evaluare au invitat Comisia să adopte inițiativa legislativă necesară pentru a clarifica aplicarea directivei în raport cu supravegherea transfrontalieră efectuată prin mijloace tehnice.

12.8. Investigații sub acoperire

Noțiunea de „investigații sub acoperire" variază considerabil în legislațiile naționale ale statelor membre. În unele legislații, aceasta acoperă o gamă largă de măsuri de anchetă care sunt efectuate fără cunoștința persoanelor implicate (de exemplu, inclusiv interceptarea telecomunicațiilor).

În schimb, în articolul 29 din directivă, noțiunea de investigații sub acoperire se referă numai la anchetele efectuate de agenți cu identitate falsă sau sub acoperire.

Deși experiența cu privire la această măsură de anchetă în contextul OEA pare să fie limitată, unele state membre au semnalat că au întâmpinat dificultăți în ceea ce privește executarea OEA pentru investigații sub acoperire ca urmare a diferențelor dintre dreptul intern al statului emitent și cel al statului de executare.

Toate statele membre prevăd posibilitatea ca agenții de poliție să acționeze sub identitate falsă sau sub acoperire. Adesea, aceste măsuri de anchetă sunt efectuate de unități specializate ale poliției și pot fi autorizate numai pentru infracțiuni grave. Cadrele juridice naționale diferă de la un stat membru la altul în ceea ce privește infracțiunile pentru care pot fi autorizate investigații sub acoperire, precum și în ceea ce privește tipurile de măsuri/activități care pot fi efectuate de agenții sub acoperire.

Unele state membre prevăd posibilitatea de a utiliza civili ca agenți sub acoperire, în timp ce altele nu permit acest lucru și, prin urmare, executarea unor OEA similare poate fi dificilă în practică.

Unele state membre au clarificat faptul că nu emit un OEA pentru a utiliza agenți străini drept agenți sub acoperire în anchetele interne desfășurate pe teritoriul lor.

PUBLIC

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că Fiches Belges de pe site-ul RJE includ informații juridice și practice exacte și actualizate cu privire la măsurile de anchetă disponibile în sistemul național al fiecăruia dintre ele.***

- ***Pe baza unei evaluări corespunzătoare a constatărilor prezentului raport și după identificarea celui mai adecvat instrument juridic, Comisia este invitată să abordeze la nivel legislativ problema participării persoanei acuzate la proces prin videoconferință dintr-un alt stat membru.***

- ***Statele membre ar trebui să reconsidere practica de a efectua audieri ale martorilor, ale persoanelor suspectate sau ale persoanelor acuzate aflate într-un alt stat membru prin videoconferință fără emiterea unui OEA.***

- ***Statele membre sunt încurajate să includă în legislația lor națională dispoziții care permit executarea OEA emise pentru monitorizarea în timp real a operațiunilor bancare sau a altor operațiuni financiare, astfel cum se menționează la articolul 28 alineatul (1) litera (a) din directivă.***

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă pentru a clarifica noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor" prevăzută la articolele 30 și 31 din directivă și, în special, dacă aceasta acoperă măsuri de supraveghere precum plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism, urmărirea prin GPS și instalarea de programe de spionare. Dacă nu face acest lucru, Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă, în măsura în care se consideră necesar, pentru a introduce dispoziții specifice care să reglementeze astfel de măsuri, inclusiv un mecanism de notificare similar cu cel din articolul 31 pentru cazurile în care nu este necesară asistență tehnică din partea statului membru în care se află persoana care face obiectul măsurii.***

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă pentru a clarifica aplicarea directivei în raport cu articolul 40 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen. Ar trebui introduse dispoziții specifice pentru a se clarifica dacă directiva se aplică supravegherii transfrontaliere efectuate prin mijloace tehnice în scopul obținerii de probe în contextul procedurilor penale și în cadrul cooperării judiciare.***

PUBLIC

13. STATISTICI

În contextul actualei runde de evaluări, statelor membre li s-a solicitat să furnizeze statistici pentru ultimii cinci ani cu privire la numărul de OEA primite și emise, de cazuri de nerecunoaștere și neexecutare și de cazuri în care executarea a fost amânată. Cu câteva excepții lăudabile, majoritatea statelor membre nu au fost în măsură să furnizeze date statistice fiabile și cuprinzătoare cu privire la aplicarea OEA.

Câteva state membre nu au fost în măsură să furnizeze deloc date statistice, ci doar estimări ale numărului anual de OEA primite și emise, din cauza lipsei unui sistem centralizat de înregistrare a OEA emise și primite. Pentru majoritatea statelor membre, au fost disponibile numai cifrele anuale globale privind OEA primite și emise, fără detalii suplimentare referitoare la cazurile de nerecunoaștere sau de neexecutare, la motivele de nerecunoaștere sau de neexecutare, la cazurile în care executarea a fost amânată și la tipurile de măsuri de anchetă solicitate.

În plus, chiar și în cazul statelor membre care au furnizat date statistice mai detaliate, aceste statistici nu acopereau întotdeauna toate autoritățile emitente și de executare competente (de exemplu, nu includeau OEA prelucrate de instanțe în faza de judecată sau OEA emise de autoritățile administrative) sau includeau OEA și alte tipuri de cereri de asistență juridică primite și emise.

Având în vedere cele de mai sus, lipsa unor date statistice fiabile și cuprinzătoare a fost identificată ca fiind o problemă generală cu care se confruntă aproape toate statele membre.

Astfel cum s-a subliniat în mai multe rapoarte de evaluare, statisticile cuprinzătoare sunt esențiale pentru analizarea și îmbunătățirea cooperării dintre statele membre, prin identificarea lacunelor și a dezavantajelor existente în cadrul funcționării instrumentelor de cooperare judiciară și al punerii lor în aplicare de către statele membre. Se preconizează că situația se va îmbunătăți într-o oarecare măsură atunci când sistemul informatic descentralizat pentru comunicarea transfrontalieră și eEDES vor deveni pe deplin operaționale. În plus, unele state membre sunt pe cale să introducă sisteme de informații sau să și le îmbunătățească pe cele existente, ceea ce va permite colectarea automată a datelor privind funcționarea OEA.

Cu toate acestea, echipele de evaluare au recomandat ca statele membre să îmbunătățească colectarea de date statistice privind OEA.

Merită menționat faptul că, în contextul actualei evaluări, Eurojustul a furnizat statistici din cadrul sistemului său de gestionare a cazurilor în legătură cu cazurile tratate de Eurojust în perioada 2017-2022, care au inclus informații privind: (i) numărul total de cazuri legate de OEA la Eurojust; (ii) numărul de cazuri bilaterale și multilaterale care au implicat fiecare stat membru și (iii) numărul de cazuri legate de OEA în care fiecare stat membru a fost fie „solicitant", fie „solicitat"[19]. Pe baza acestor statistici, s-a observat că, în ultimii ani, a existat o creștere constantă a numărului de cazuri care au implicat Eurojustul și, prin urmare, și a sprijinului furnizat de Eurojust practicienilor din statele membre.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Statele membre sunt încurajate să își îmbunătățească sistemele de colectare a statisticilor privind OEA, în vederea facilitării analizării aplicării acestuia și a îmbunătățirii cooperării dintre statele membre. Statele membre sunt încurajate să colecteze statistici mai detaliate, care să cuprindă date privind cazurile de nerecunoaștere/neexecutare, motivele de nerecunoaștere/neexecutare și cazurile de amânare a executării, și să includă în statistici date referitoare la toate autoritățile emitente și de executare competente.***

[19] „Solicitant" înseamnă că o autoritate a statului membru în cauză a solicitat ca biroul său național să deschidă un caz la Eurojust privind unul sau mai multe alte state membre; „solicitat" înseamnă că un alt birou din cadrul Eurojustului a deschis, la cererea autorității sale naționale, un caz privind statul membru în cauză.

14. FORMARE

Majoritatea statelor membre dispun de sisteme structurate și eficiente pentru formarea practicienilor în domeniul cooperării judiciare în materie penală, inclusiv OEA, care includ mecanisme menite să evalueze calitatea evenimentelor de formare și să identifice nevoile practicienilor.

Diverse instituții sunt responsabile de formarea inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor: în unele state membre, există o instituție ad-hoc căreia îi este încredințată sarcina de a-i forma pe toți magistrații (judecători și procurori); în alte state membre, instituții diferite sunt responsabile de formarea judecătorilor și, respectiv, a procurorilor; în mai multe state membre, formarea procurorilor este organizată de Parchetul General. Activitățile de formare sunt adesea organizate atât la nivel central, cât și la nivel descentralizat.

În cursul actualei runde de evaluări, mai multe state membre le-au furnizat echipelor de evaluare o prezentare detaliată a activităților de formare organizate pe subiectul OEA în ultimii ani (de exemplu, ateliere, seminare, cursuri online, publicarea de manuale și orientări, formarea formatorilor).

Au fost identificate numeroase bune practici. Merită menționate unele dintre acestea.

Unele state membre au fost felicitate pentru că furnizează un program obligatoriu de formare privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, care acoperă OEA, ca parte a formării inițiale a tuturor viitorilor judecători și procurori. Organizarea unor inițiative de formare comune care implică atât judecătorii, cât și procurorii a fost, de asemenea, considerată o bună practică. Într-un raport, echipa de evaluare a salutat organizarea de cursuri de formare comune pentru judecători, procurori și reprezentanți ai Ministerului Justiției, subliniind că astfel de inițiative oferă, prin natura lor multidisciplinară, nu doar o ocazie de a face schimb de experiență, ci și o abordare unificată cu privire la procedurile relevante.

PUBLIC

O altă bună practică identificată a fost publicarea și diseminarea în rândul practicienilor de către autoritatea competentă (adesea Parchetul General și/sau Ministerul Justiției) a unor orientări sau manuale privind gestionarea corespunzătoare a OEA, cu un accent special pe aspectele practice, inclusiv pe modul de completare a unui formular privind OEA. Aceste orientări și manuale, disponibile și pe intranet, sunt actualizate atunci când este necesar. În ceea ce privește un stat membru, echipa de evaluare a exprimat o apreciere deosebită pentru publicarea de către Parchetul General a unui formular privind OEA adnotat, care este menit să ofere răspunsuri la întrebările care pot apărea cu ocazia completării formularului. La fel de interesantă este practica pusă în aplicare în unele state membre de a institui, în mod permanent, grupuri/unități/rețele de procurori/judecători cu o înaltă specializare în ceea ce privește cooperarea judiciară internațională, care să joace rolul de centru de expertiză și să fie pregătite să formeze, să sprijine și să consilieze colegii cu privire la pregătirea și executarea OEA, împărtășind și diseminând astfel experiența lor cu privire la aspectele juridice și practice legate de cooperarea transfrontalieră.

O altă inițiativă utilă evidențiată în cursul evaluărilor a fost organizarea periodică, în unele state membre, a unor reuniuni în cadrul cărora practicieni specializați în cooperarea judiciară din diferite regiuni/districte oferă informații și fac schimb de opinii cu privire la cazurile referitoare la OEA și la alte instrumente juridice, îmbunătățind astfel cooperarea internațională și promovând o abordare uniformă. În final, unele state membre au fost apreciate pentru organizarea de cursuri de formare specializate privind instrumentele de recunoaștere reciprocă, inclusiv OEA, pentru grefieri și personalul din instanțe și parchete. Îmbunătățirea profesionalismului și a cunoștințelor personalului de asistență judiciară contribuie la funcționarea corespunzătoare și eficientă a instrumentelor de cooperare judiciară.

În pofida gamei largi de bune practici prezentate mai sus, actuala rundă de evaluări a demonstrat că mai pot fi aduse încă îmbunătățiri.

Cu privire la câteva state membre, echipele de evaluare au exprimat opinia că, în general, practicienii ar trebui să beneficieze de activități de formare mai regulate și mai structurate privind cooperarea judiciară în materie penală. În plus, chiar și în ceea ce privește statele membre care au fost apreciate pentru faptul că oferă o gamă largă de activități de formare privind cooperarea judiciară, echipele de evaluare au subliniat necesitatea de a intensifica inițiativele de formare pentru anumite categorii de profesioniști din domeniul justiției. În ceea ce privește unele state membre, echipele de evaluare au constatat lipsa unei formări suficiente referitoare la OEA în cazul judecătorilor; în alte cazuri, experții au încurajat statele membre în cauză să ofere o formare mai sistematică poliției și/sau personalului auxiliar al instanțelor și parchetelor.

Ceea ce a reieșit în mod clar este că – deși anumite categorii de practicieni sunt implicate mai frecvent în aplicarea OEA (de exemplu, procurorii și, în unele state membre, judecătorii de instrucție) – toți profesioniștii din domeniul justiției relevanți care se ocupă de OEA ar trebui să beneficieze de o formare adecvată. Astfel cum s-a menționat într-un raport, cooperarea internațională rămâne, în cele din urmă, un efort comun și fiecare verigă a lanțului ar trebui să aibă acces la formare.

Unele rapoarte au evidențiat de asemenea faptul că, întrucât contactele directe și existența unor proceduri care să permită consultarea cu ușurință între autoritățile emitente și cele de executare sunt esențiale pentru funcționarea cu succes a OEA, ar fi recomandabil să se amelioreze competențele lingvistice ale practicienilor. Prin urmare, statele membre au fost încurajate să crească numărul de cursuri de formare lingvistică, cel puțin pentru practicienii care se ocupă în mod regulat de instrumentele de cooperare judiciară.

Astfel cum s-a menționat mai sus, statele membre au furnizat informații detaliate cu privire la activitățile lor de formare anterioare și la cele aflate în curs legate de OEA. Statele membre au furnizat, de asemenea, o prezentare generală a inițiativelor de formare la nivel european la care au participat autoritățile lor; în principal activități și proiecte conduse de EJTN, Academia de Drept European și Institutul European de Administrație Publică sau organizate în cooperare cu acestea. În această privință, în mai multe rapoarte, echipele de evaluare, conștiente de valoarea adăugată pe care EJTN o poate aduce activităților de formare, au solicitat o mai mare implicare a EJTN în organizarea inițiativelor de formare legate de OEA, eventual în coordonare cu proiectele de formare naționale. S-a sugerat că aceste activități ar trebui să acopere relațiile reciproce dintre diferitele instrumente de cooperare judiciară în materie penală, acesta fiind un subiect menționat adesea în cadrul actualei runde de evaluări.

În cursul evaluărilor, practicienii au exprimat o mare apreciere pentru notele, compilațiile și orientările elaborate de Eurojust și de RJE cu privire la subiecte relevante în domeniul OEA, cum ar fi Nota comună privind aplicarea practică a OEA, publicată în 2019, sau chestionarul și compilația privind impactul hotărârii Gavanozov II, publicate în 2022. Prin urmare, Eurojustul și RJE au fost invitate să continue să elaboreze astfel de note, compilații și orientări pentru a le oferi practicienilor informații și orientări actualizate.

PUBLIC

O altă problemă se referă la formarea avocaților în domeniul cooperării judiciare. În unele state membre, în timpul vizitelor la fața locului, reprezentanții asociațiilor de avocați relevante au exprimat opinia că avocații apărării trebuie să beneficieze de mai multe activități de formare cu privire la OEA și, în general, cu privire la instrumentele de cooperare judiciară. Sporirea gradului de conștientizare și a cunoștințelor acestora cu privire la instrumentele de cooperare judiciară i-ar ajuta să gestioneze într-un mod mai eficace cazurile penale transfrontaliere și să își exercite drepturile prevăzute de instrumentele juridice relevante.

În ceea ce privește OEA, avocații apărării ar fi capabili într-o mai mare măsură să exercite dreptul de a solicita emiterea unui OEA în numele persoanelor suspectate/acuzate sau, în cazul în care legislația lor națională prevede acest lucru, în interesul victimelor, precum și să activeze în mod corespunzător căile de atac disponibile în statul emitent sau în statul de executare.

PUBLIC

RECOMANDĂRI

- ***Se recomandă ca statele membre să se asigure că toți practicienii implicați în funcționarea OEA, inclusiv judecătorii, procurorii, agenții de poliție și personalul auxiliar al instanțelor și parchetelor, beneficiază în mod sistematic de o formare adecvată cu privire la cooperarea judiciară internațională în materie penală, care să acopere OEA. De asemenea, statele membre sunt încurajate să crească numărul de cursuri de limbi străine, cel puțin pentru profesioniștii din domeniul justiției implicați în mod regulat în procedurile de cooperare judiciară.***

- ***Statele membre sunt invitate să ia în considerare posibilitatea promovării unor inițiative de formare comune privind cooperarea judiciară în materie penală, care să acopere OEA, adresate diferitelor categorii de practicieni implicați în funcționarea instrumentelor juridice relevante, inclusiv, atunci când este posibil, avocaților, ținând seama în același timp de independența profesiei juridice în conformitate cu legislația națională relevantă.***

- ***EJTN este invitată să ia în considerare posibilitatea creșterii numărului de cursuri legate de OEA, eventual în parteneriat cu proiecte de formare naționale. Formarea ar trebui să acopere relațiile reciproce dintre diferitele instrumente de cooperare judiciară în materie penală.***

- ***Eurojustul și RJE sunt invitate să continue să elaboreze note, compilații și orientări cu privire la subiectele relevante din domeniul OEA și, atunci când este cazul, să le actualizeze pe cele existente.***

PUBLIC

15. LISTA RECOMANDĂRILOR

Această secțiune include o prezentare generală a tuturor recomandărilor adresate statelor membre, Comisiei, RJE, EJTN și Eurojustului.

15.1. Recomandări adresate statelor membre

Capitolul 3

- ***Statele membre sunt încurajate să mențină și, acolo unde este posibil, să crească nivelul de specializare al tuturor autorităților lor care lucrează cu instrumentele de cooperare internațională, inclusiv cu OEA. În acest scop, statele membre care nu au făcut deja acest lucru ar putea lua în considerare crearea de birouri și/sau unități specializate în care practicieni specializați, cum ar fi procurorii, judecătorii, agenții de poliție și grefierii, să se ocupe de astfel de cazuri.***

- ***Reafirmând importanța contactului direct între autoritățile emitente și cele de executare pentru executarea optimă a OEA, statele membre sunt încurajate să se asigure că există acorduri juridice și/sau operaționale pentru o coordonare eficace între autoritățile lor naționale de executare în cazurile în care sunt emise OEA pentru mai multe măsuri de anchetă care implică diferite autorități de executare competente, în vederea îmbunătățirii aplicării eficiente a OEA și a facilitării comunicării cu autoritatea emitentă.***

Capitolul 5

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să acorde o atenție deosebită asigurării unei descrieri clar structurate și inteligibile a situației de fapt și a măsurilor solicitate în OEA, făcând eforturi pentru a ține seama de cititor.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să menționeze în anexa A toate cererile/ordinele de cooperare judiciară conexe, cum ar fi MEA anterioare/paralele, certificatele de indisponibilizare sau echipele comune de anchetă, atunci când emit un OEA.***

PUBLIC

- ***Statele membre sunt încurajate să indice o altă limbă utilizată în mod obișnuit în Uniune în declarația lor privind regimul lingvistic, pe lângă limba lor oficială, în spiritul articolului 5 alineatul (2) și al considerentului 14 al directivei.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă să asigure o bună calitate a traducerilor. În plus, se recomandă anexarea la traducere a versiunii originale a OEA.***

PUBLIC

<u>*Capitolul 6*</u>

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că informațiile din Atlasul judiciar al RJE sunt corecte, complete și actualizate, pentru a facilita identificarea autorității de executare competente și pentru a permite contactul direct între autoritățile emitente și cele de executare.***

- ***Autoritățile competente ale statelor membre sunt încurajate să trimită OEA prin mijloace electronice, atunci când este posibil, și să accepte OEA primite prin mijloace electronice, sub rezerva îndeplinirii condițiilor prevăzute la articolul 7 din directivă.***

- ***Până când sistemul informatic descentralizat pentru OEA prevăzut de Regulamentul privind digitalizarea va deveni operațional și în cazul în care, în sensul Regulamentului privind digitalizarea, statele membre au în vedere utilizarea software-ului de implementare de referință, se recomandă ca statele membre respective să accelereze punerea în aplicare a proiectului-pilot eEDES și să conecteze toate autoritățile competente la acest sistem, în vederea asigurării transmiterii rapide și sigure a OEA, a comunicărilor și a dovezilor aferente.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre, precum și autoritățile centrale, după caz, ar trebui să trimită anexa B în mod sistematic. În plus, acestea ar trebui să includă informații de contact corecte și complete în anexa B și ar trebui să includă întotdeauna o adresă de e-mail.***

<u>*Capitolul 7*</u>

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să informeze întotdeauna autoritatea emitentă în cazul recurgerii la o altă măsură de anchetă, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) din directivă.***

Capitolul 8

- ***Se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să se abțină de la a solicita statului emitent să transmită decizia judiciară națională care stă la baza OEA ca document care însoțește la OEA.***

- ***Atunci când transmit rezultatele statului emitent, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate să adauge o scrisoare de însoțire în care să precizeze dacă OEA a fost executat integral sau parțial. În caz de executare parțială, și prin raportare la procedura de consultare prevăzută la articolul 9 alineatul (6) din directivă, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate să consulte statul emitent cu privire la transmiterea rezultatelor „în mod continuu", în funcție de urgența cauzei și de nevoile autorității emitente.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să se asigure că formalitățile solicitate sunt îndeplinite cât mai mult posibil și refuzate numai atunci când contravin „principiilor fundamentale de drept" și să interpreteze această din urmă noțiune într-un mod restrâns, ceea ce înseamnă că formalitățile solicitate nu ar trebui refuzate numai pentru că nu există în temeiul propriei legislații naționale. În același timp, se recomandă ca autoritățile emitente ale statelor membre să descrie în mod clar în secțiunea I formalitățile solicitate și importanța acestora.***

- ***Se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să respecte termenele prevăzute în directivă pentru recunoașterea și executarea OEA și, în caz de întârzieri, să informeze statul emitent cât mai curând posibil, indicând motivele.***

- ***Autorităților emitente ale statelor membre li se recomandă ca, atunci când califică un OEA ca „urgent", să furnizeze toate informațiile relevante pentru a justifica urgența. În același timp, se recomandă ca statele membre să utilizeze în mod rezonabil calificarea „urgent", pentru ca aceasta să nu își piardă sensul.***

PUBLIC

Capitolul 9

- ***În interesul coordonării și pentru a preveni eventualele prejudicii aduse anchetei statului emitent, se recomandă ca autoritățile de executare ale statelor membre să informeze statul emitent în cazul în care este deschisă o procedură internă în urma executării unui OEA, în cazul în care cauza internă este legată de cazul pentru care a fost emis OEA.***

Capitolul 10

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că, în conformitate cu directiva, toate motivele de nerecunoaștere/neexecutare sunt definite ca fiind opționale în legislația lor de transpunere. În plus, nu ar trebui stabilite și alte motive de nerecunoaștere/neexecutare decât cele prevăzute în directivă.***

- ***Autoritățile de executare ale statelor membre ar trebui să respecte procedura de consultare obligatorie prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din directivă. În cazurile în care iau în considerare posibilitatea de a aplica oricare dintre celelalte motive de nerecunoaștere/neexecutare prevăzute în directivă, autoritățile de executare ale statelor membre sunt încurajate, înainte de a decide să nu recunoască sau să nu execute un OEA, să consulte autoritatea emitentă și, atunci când este cazul, să solicite informații suplimentare pentru a evalua în mod corespunzător dacă sunt întrunite condițiile referitoare la motivul de nerecunoaștere/neexecutare.***

Capitolul 12

- ***Statele membre ar trebui să se asigure că Fiches Belges de pe site-ul RJE includ informații juridice și practice exacte și actualizate cu privire la măsurile de anchetă disponibile în sistemul național al fiecăruia dintre ele.***

- ***Statele membre ar trebui să reconsidere practica de a efectua audieri ale martorilor, ale persoanelor suspectate sau ale persoanelor acuzate aflate într-un alt stat membru prin videoconferință fără emiterea unui OEA.***

PUBLIC

- ***Statele membre sunt încurajate să includă în legislația lor națională dispoziții care permit executarea OEA emise pentru monitorizarea în timp real a operațiunilor bancare sau a altor operațiuni financiare, astfel cum se menționează la articolul 28 alineatul (1) litera (a) din directivă.***

PUBLIC

Capitolul 13

- ***Statele membre sunt încurajate să își îmbunătățească sistemele de colectare a statisticilor privind OEA, în vederea facilitării analizării aplicării acestuia și a îmbunătățirii cooperării dintre statele membre. Statele membre sunt încurajate să colecteze statistici mai detaliate, care să cuprindă date privind cazurile de nerecunoaștere/neexecutare, motivele de nerecunoaștere/neexecutare și cazurile de amânare a executării, și să includă în statistici date referitoare la toate autoritățile emitente și de executare competente.***

Capitolul 14

- ***Se recomandă ca statele membre să se asigure că toți practicienii implicați în funcționarea OEA, inclusiv judecătorii, procurorii, agenții de poliție și personalul auxiliar al instanțelor și parchetelor, beneficiază în mod sistematic de o formare adecvată cu privire la cooperarea judiciară internațională în materie penală, care să acopere OEA. De asemenea, statele membre sunt încurajate să crească numărul de cursuri de limbi străine, cel puțin pentru profesioniștii din domeniul justiției implicați în mod regulat în procedurile de cooperare judiciară.***

- ***Statele membre sunt invitate să ia în considerare posibilitatea promovării unor inițiative de formare comune privind cooperarea judiciară în materie penală, care să acopere OEA, adresate diferitelor categorii de practicieni implicați în funcționarea instrumentelor juridice relevante, inclusiv, atunci când este posibil, avocaților, ținând seama în același timp de independența profesiei juridice în conformitate cu legislația națională relevantă.***

15.2. Recomandări adresate Comisiei, RJE, EJTN și Eurojustului

Capitolul 4

- ***Comisia este invitată să ia în considerare elaborarea unui manual sau a unor orientări privind OEA și legătura acestuia cu alte instrumente de cooperare judiciară în materie penală, inclusiv Decizia-cadru privind MEA și Regulamentul (UE) 2018/1805 privind ordinele de indisponibilizare și de confiscare. În plus, EJTN este încurajată să sporească gradul de conștientizare și dialogul cu privire la legătura dintre aceste instrumente.***

- ***Comisia este invitată să ia în considerarea posibilitatea de a prezenta o propunere legislativă de modificare a directivei, prevăzând posibilitatea de a solicita acordul pentru utilizarea informațiilor partajate anterior între autoritățile de aplicare a legii sau prin intermediul schimbului spontan de informații între autoritățile judiciare, ca probe în cadrul procedurilor penale.***

Capitolul 5

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă de modificare a directivei, astfel încât anexa A să devină mai ușor de utilizat și mai eficace, ținând seama de deficiențele identificate.***

Capitolul 9

- ***Comisia este invitată să clarifice dacă regula specialității se aplică sau nu în contextul Directivei privind OEA, prezentând, dacă este necesar, o propunere legislativă de modificare a directivei.***

PUBLIC

Capitolul 12

- ***Pe baza unei evaluări corespunzătoare a constatărilor prezentului raport și după identificarea celui mai adecvat instrument juridic, Comisia este invitată să abordeze la nivel legislativ problema participării persoanei acuzate la proces prin videoconferință dintr-un alt stat membru.***

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă pentru a clarifica noțiunea de „interceptare a telecomunicațiilor" prevăzută la articolele 30 și 31 din directivă și, în special, dacă aceasta acoperă măsuri de supraveghere precum plasarea de dispozitive de supraveghere într-un autoturism, urmărirea prin GPS și instalarea de programe de spionare. Dacă nu face acest lucru, Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă, în măsura în care se consideră necesar, pentru a introduce dispoziții specifice care să reglementeze astfel de măsuri, inclusiv un mecanism de notificare similar cu cel din articolul 31 pentru cazurile în care nu este necesară asistență tehnică din partea statului membru în care se află persoana care face obiectul măsurii.***

- ***Comisia este invitată să prezinte o propunere legislativă pentru a clarifica aplicarea directivei în raport cu articolul 40 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen. Ar trebui introduse dispoziții specifice pentru a se clarifica dacă directiva se aplică supravegherii transfrontaliere efectuate prin mijloace tehnice în scopul obținerii de probe în contextul procedurilor penale și în cadrul cooperării judiciare.***

Capitolul 14

- ***EJTN este invitată să ia în considerare posibilitatea creșterii numărului de cursuri legate de OEA, eventual în parteneriat cu proiecte de formare naționale. Formarea ar trebui să acopere relațiile reciproce dintre diferitele instrumente de cooperare judiciară în materie penală.***

- ***Eurojustul și RJE sunt invitate să continue să elaboreze note, compilații și orientări cu privire la subiectele relevante din domeniul OEA și, atunci când este cazul, să le actualizeze pe cele existente.***

PUBLIC

LISTA ABREVIERILOR/GLOSAR DE TERMENI

ACRONIME ȘI ABREVIERI	TERMENUL COMPLET
CATS	Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală
CAAS	Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 dintre guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
Regulamentul privind digitalizarea	Regulamentul (UE) 2023/2844 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2023 privind digitalizarea cooperării judiciare și a accesului la justiție în cadrul procedurilor transfrontaliere în materie civilă, comercială și penală și de modificare a anumitor acte din domeniul cooperării judiciare
Directiva	Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală
MEA	Mandatul european de arestare
eEDES	Sistemul de schimb digital de probe electronice
OEA	Ordinul european de anchetă
RJE	Rețeaua judiciară europeană
Atlasul RJE	Atlasul judiciar al Rețelei Judiciare Europene
EJTN	Rețeaua Europeană de Formare Judiciară
Eurojust	Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală
JIT	Echipă comună de anchetă
Acțiunea comună	Acțiunea comună din 5 decembrie 1997 adoptată de Consiliu, în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, de instituire a unui mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare pe plan național a angajamentelor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.
AJR	Asistența judiciară reciprocă

PUBLIC